

LETNIK XXXI, ŠTEVILKA 2/2015

NOVA GLASILO
FILATELISTIČNE
ZVEZE SLOVENIJE

FILATELIJA

ISSN 1408-0303

Janez Lavre	
V spomin Juriju Simonitiju	4
Priporočena velikost razstavnih listov	5
Boštjan Petauer	
Bosna in Hercegovina 1912	6
Bojan Bračič	
Primerjava	9
Boštjan Petauer	
Bosna & Hercegovina	10
Bojan Bračič	
Porto poštnine v Sloveniji	12
Dario Filjar	
Obvezna nepoštna doplačila za poštno pošiljke v domačem prometu NDH	22
Dario Filjar	
Pošta Bregana	29
Igor Blažina	
Šest ali osem ilustriranih dopisnic	
Postojnske jame iz leta 1936?	30
Igor Pirc	
Komercialne prepogibne kartice za pisalni stroj	32
Jože Keber	
Redno pismo-celina – Poštni rog 2005	37
Bojan Bračič	
Filatelistične razstave	40
Veni Ferant	
150 let pošte Žalec	45
Srečko Beričič	
40. jubilejni pokal Loka	46
Matjaž Metaj	
In prišel bo (ta) svobode dan	47
Srečko Beričič	
Filatelistična razstava Krščanstvo	48

Bojan Bračič	
Prenovljeni društvi	49
Matjaž Metaj	
Kako od filatelistov izpuliti cekin ali dva	50
Mitja Lešnjak	
Moje razmišljanje o slovenskih znamkah	51

NOVA FILATELIJA
Glasilo Filatelistične zveze Slovenije

*“Za bogatitev in širjenje
 filatelističnega znanja”*

Za izdajatelja:
 Peter Suhadolc

Uredniški odbor

Glavni in odgovorni urednik:
 Bojan Bračič
 e-naslov: bojan.bracic@triera.net

Člani uredniškega odbora:
 Vencelj Ferant, Veselko Guštin,
 Igor Pirc, Lojze Tomc

Ponatis člankov z navedbo avtorja je dovoljen samo s pisnim soglasjem uredništva.

Fotografija na ovitku:
 Dva Zlatka s pivom osvajata nekoristni svet. Fotomontaža V. Ferant

Prelom in tisk:
 www.evrografis.si
 junij 2015

Naklada:
 1000 izvodov

Naslov uredništva:
 Filatelistična zveza Slovenije
 p. p. 1584
 1001 Ljubljana
 http://www.fzs.si

ISSN 1408-0303

Cena: 2 EUR, za tujino 3 EUR
 Glasilo prejemajo člani FZS brezplačno.

NOVA FILATELIJA

GLASILO FILATELISTIČNE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK XXXI

ŠTEVILKA 2/2015

Beseda urednika

Ministrstvo za zdravje opozarja, da pretirano uživanje alkoholnih pijač lahko škodi zdravju.

Nekdo, ki je videl revijo v nastajanju, je imel pomislek, da bi se lahko kdo zmrdoval in nam očital, da delamo reklamo za alkoholne pijače. Naj se zmrduje. Meni in še marsikom, ki jo je že videl, je naslovnica všeč. In nihče ne more reči, da ne spada k filateliji. Pivo in Nekoristen svet, oboje je osvojeno z zlatom. Čestitam še enkrat. Zaslužila sta si. Ta dva na naslovnici seveda. Verjamem, da ju vsi poznate, pa vendar: na levi je Veni Ferant in na desni Peter Suhadolc.

Pa še o enem delu vsebine tokratne številke Nove filatelije par besed; o mojem prispevku o porto poštini. Zakaj sem ga začel, sem zapisal. Nekaj osnovnih dejstev je bilo hitro skupaj, saj se s tem vprašanjem že dolgo časa ukvarjam; sodi k poštnim tarifam, ki so moja tema No. 1. Potem pa je vse skupaj začelo naraščati. Pri vsakem preverjanju podatkov sem našel še kakšnega novega zraven in ni jih hotelo biti konca. Po vsakem branju se je vsebina podaljšala. In če ne bi »presekal«, še zdaj ne bi bilo konca. Obračunavanje porto poštne je bilo ves čas »poglavje zase«. Čeprav so veljala določila Svetovne poštne zveze, so marsikje delali malo po svoje. Švicarji so recimo od julija 1953 do marca 1959 obračunavali porto v mednarodnem prometu v višini 5/4 manjkajoče poštne (R. Canonica, Die Taxierung der Briefpost aus dem Ausland, SBZ 11/2011.), na nedoslednosti pa kaže tudi nekaj prikazanih primerov. Neobičajni so v tem prispevku tudi dolgi komentarji k slikam, toda ... tja so sodili. Upam, da je na koncu vse ostalo dovolj povezano in razumljivo, saj sem se sam že skoraj izgubil v množici najrazličnejših podatkov in primerov.

Vse prispevke poskušam razvrstiti v posamezne skupine, tako kot jih obravnava filatelija. Pri tem pa se zgodi, da kak prispevek pri tem »povzroča težave«. Za tradicionalno filatelijo vemo, da obravnava znamko ali znamke od njihovega nastanka do uporabe. Toda sama uporaba (prikaz pošiljk) že spada v poštno zgodovino. Tako je kak prispevek v tej številki na mogoče nepravem mestu, toda Doplačilnice NDH bi same po sebi sodile v tradicionalno filatelijo, vendar je v pričujočem sestavku poudarek na uporabi teh doplačilnic; nikjer ni govora o osnutkih, variantah tiska, perforaciji, napakah in podobnem na samih doplačilnicah, kar sicer obravnava tradicionalna filatelija, zato je uvrščen v poštno zgodovino.

Vsem želim prijetno počitnikovanje in zanimivo počitniško branje.

V spomin Juriju Simonitiju

Primarij Jurij Simoniti, dr. med., strasten filatelista, se je v mesecu maju, po kratkotrajni in zahrbtni bolezni, tiho poslovil od nas. Rodil se je 7. avgusta 1931 v Gorici v Italiji. Že leta 1932 se je družina zaradi fašističnega nasilja nad Slovenci preselila v Jugoslavijo. Oče primarij Lojze Simoniti je dobil sprva službo v zdravilišču na Golniku, leta 1937 pa je prevzel vodstvo bolnišnice in mesto vodje internističnega oddelka v Slovenj Gradcu. Tako je Jurij Simoniti obiskoval osnovno šolo v Slovenj Gradcu, klasično gimnazijo pa je končal leta 1950 v Mariboru. Študij na medicinski fakulteti v Ljubljani je končal julija 1956.

Zaposlil se je v bolnišnici v Slovenj Gradcu in po odsluženem vojaškem roku nadaljeval kot sekundarij na internem oddelku. V letih 1959 in 1960 je delal v bolnišnici Mt. Sinai Hospital v Minneapolisu v ZDA. Po vrnitvi je bil eno leto zdravnik v zdravstvenem domu v Slovenj Gradcu, da je nato lahko dobil specializacijo iz interne medicine, ki jo je zaključil s specialističnim izpitom avgusta 1965.

Od tedaj je bil zdravnik specialist na internem oddelku bolnišnice v Slovenj Gradcu. Sčasoma se je vedno bolj usmerjal v obravnavo ledvičnih bolezni. Leta 1970 je med prvimi v Sloveniji začel s sodelavci pripravljati center za dializo za kronične ledvične bolnike. Dializni center je začel z delom le dva meseca za centrom v Ljubljani.

Leta 1974 je prim. Drago Plešivčnik ponudil izpraznjeno mesto pomočnika direktorja bolnišnice Juriju Simonitiju. Ta je ponudbo sprejel in delavski svet ga je na položaj imenoval, čeprav nikoli ni bil član ZK. Tako je po tem opravljal še funkcijo pomočnika direktorja bolni-

Ob prejemu priznanja FZS. (foto: V. Ferant)

šnice vse do upokojitve leta 1998. Leta 1987 je postal primarij, po tem, ko v Sloveniji tega naziva 20 let niso podeljevali.

Primarij Jurij Simoniti je vse življenje z velikim veseljem hodil v gore ter spoznal Alpe od Mt. Blanca do naših vrhov.

Zadnja leta se je posvetil svojim hobijem, predvsem zgodovinopisju. Predano se je ukvarjal s filatelijo in je bil od leta 2001 do 2014 predsednik Filatelističnega društva Slovenj Gradec. V letih 2004–2008 je tvorno sodeloval v Izvršnem odboru Filatelistične zveze Slovenije, ki ga je junija 2012 nagradila s Priznanjem Lovrenca Koširja za življenjsko delo.

V tem obdobju je društvo pripravilo več razstav. Leta 2003 je primarij Jurij Simoniti ob 140-letnici železniške proge Maribor – Celovec organiziral razstavo v Dravogradu. Leta 2005 je podnjegovim vodstvom sledila odmev-

Jurij Simoniti je bil tudi poznavalec in proučevalec zgodovine železnic na Slovenskem, še posebej njemu tako ljube, a žal leta 1968 ukinjene proge Celje – Velenje – Slovenj Gradec – Dravograd, pa tudi Koroške proge. Svetoval je železniškemu muzeju v Ljubljani in spremljal ter usmerjal njegove raziskovalne ekskurzije po »svojih« progah. Bil je tudi nadvse visoko kvalificiran zbiralec modelne železnice, tudi najbolj prefinjenih modelov proizvajalca Micro-Metakit, povezanih s slovensko zgodovino. Njegova zbirka je najdragocenejša v Sloveniji. Zanj si je k hišici prizidal posebno sobico, jo opremil z vitrinami, knjižnico in delovno mizo, kjer je pogosto našel svoj mir in tiho zadovoljstvo.

Mladen Bogić

na razstava o znamkah na območju današnje Slovenije od leta 1850 dalje. Zadnjih pet let je redno pripravljaj me-

sečno filatelistično okno s tematskimi razstavami na pošti v Slovenj Gradcu. Pripravil je več kot 70 postavitev. Sestavil je več prispevkov za revijo »Nova filatelija« in se oglašal v avstrijski filatelistični reviji »Die Briefmarke«.

Leta 2011 so v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu odprli razstavo o korespondenci družine Simoniti med drugo svetovno vojno »Pot v neznanu« ter ob razstavi izdali obsežen katalog.

Prijatelj Jurij je bil ustanovni član Rotary kluba Slovenj Gradec in leta 1995 njegov predsednik. Tako je bil s svojim poklicnim delom zavzet prebivalec Slovenj Gradca in v prostem času dejaven meščan, ki mu je bilo mar za dobro so- meščanov in jim je lahko za vzor.

Zahrbtna bolezen ga je v zadnjih letih le nekoliko omejila pri njegovih aktivnostih. Vsem nam bo ostal kot svetel zgled s svojim predanim delom v Filatelističnem društvu Slovenj Gradec in v Filatelistični zvezi Slovenije, h katere razvoju je prispeval v vsem času od osamosvojitve dalje.

Janez Lavre

Aktualno

Priporočena velikost razstavnih listov

Uprava FIP je na sestanku 13. avgusta 2014 v Seulu razpravljala tudi o velikosti razstavnih listov za tekmovalne eksponate in sprejela naslednje priporočilo, ki je objavljeno v Flash-u 120-2015, april 2015.

1. 21 x 29,7 cm (A4) ali 23 x 29 cm – štiri listi v eni vrsti
2. 42 x 29,7 cm (A3) ali 46 x 29 cm – dva lista v eni vrsti
3. 31 x 29 cm (kvadratni format) – trije listi v eni vrsti

Tretji format je primeren predvsem za tematiko in odprto filatelijo.

Bosna in Hercegovina 1912

Četrtega oktobra 1912 je bila v BiH izdana redna serija 20 znamk z nazivnimi vrednostmi od 1 hellerja do 5 kron s portretom cesarja Franca Jožefa (v profilu ali »en face«); naslednji dan, 5. oktobra istega leta, je sledila še najvišja vrednota in sicer za 10 kron.

Znamke so bile tiskane na belem (hellerske) oziroma barvnem (kronske) papirju brez vodnega znaka v tehniki bakrotiska in linijsko zobčane 12 ½. Hellerske vrednote so bile tiskane v polah po 100 kosov (10 x 10), kronske pa v polah po 50 kosov (10 x 5). Gumiiranje je enako kot pri prejšnjih izdajah z manjšimi odstopanji. Frankatura veljavnost teh znamk je prenehala 31. decembra 1917.

Poskusni tiski

Teh je kar precej. Obstajajo poskusni tiski vseh vrednot v izdanih barvah (različnih velikosti, tudi v obliki blokov), celotna serija v drugih barvah, oboje na originalnem papirju in prav tako oboje zobčano in nezobčano. Nadalje so poznane vse vrednote, tiskane v črni barvi na kartonskem papirju, kakor tudi ločeno sredina in okvir v originalnih barvah. Priručnik navaja še nekaj dodatnih variant. Ti tiski, zlasti kar zadeva vrednoto za 10 kron, so redki.

Obstajajo tudi barvni poskusni tiski. Med njimi so najbolj zanimivi tisti od najvišje vrednote, se pravi 10 kron, ki obstajajo v normalni velikosti v sivorjavi, rjavkasto lila, olivnozeleni, svetlo karminski in vinsko rdeči barvi na papirju brez gume. Zlasti v kompletu se precej redko najdejo.

Znamke te serije so bile leta 1915 pretiskane s pretiskom K.u.K Feldpost kot prva izdaja za uporabo pri vojni pošti na ozemlju celotne monarhije.

Komplet poskusnih tiskov vrednote za 10 kron.

Cela serija znamk obstaja tudi v nezobčani obliki. Pri tem je vrednost zadnje, se pravi 10-kronske znamke, približno enaka vrednosti vseh ostalih znamk skupaj.

Zadnji dve iz serije nezobčanih znamk.

Izdane znamke

Popolna serija izdanih znamk.

Večje enote, zlasti kronskih znamk, so redke. To še posebej velja za 10-kronsko znamko.

Večji enoti dveh kronskih znamk.

Posebnosti zobčanja

Znamke so bile izdelane zelo kvalitetno, zato pri samem tisku ni večjih posebnosti; obstajajo le znamke različnih širin, kakor tudi manjši odtenki barv pri istih vrednostih. Je pa tega nekaj več pri zobčanju. Poznane so namreč znamke z nezobčanim robom z roba pole, nezobčane navpično med samimi znamkami in znamke z dvojnimi zobčanjem.

Dvojno zobčane znamke (zgoraj) in delno nezobčane (spodaj).

Nekaj takih primerkov je prikazanih na slikah, jih pa ni lahko dobiti.

Pisma

Podobno kot velja za vsa pisma BiH, so tudi pisma te izdaje zanimiva za zbiralce. Medtem ko do večine navadnih, (se pravi z nižjimi frankaturami) pisem ni pretežno priti, pa so zlasti tista s kronskim vrednotami redka, z 10-kronsko vrednoto pa izjemno redka. Nekaj zanimivejših pisem je prikazanih na slikah.

Pravilno frankirano (25h poština + 25h priporočnina) cenzurirano priporočeno pismo iz Sarajeva v Švice (dohodni žig Ženeve na hrbtni strani).

Paketna spremnica, poslana iz Bosanskega Šamca v Troppau z 1-kronsko znamko.

Zadnja stran pravilno frankiranega cenzuriranega pisma iz Sarajeva v Thalwil (Švica) z dohodnim žigom (naslov na prvi strani).

Filatelistično vrednostno pismo z 10-kronsko znamko, a kljub temu zelo redko: Za to pristojbino je bilo mogoče znotraj monarhije poslati 13.000 kron, kar ustreza vrednosti 130.000 navadnih pisem. Preračunano (ob upoštevanju trenutne cene standardiziranega pisma v Sloveniji (precej manjši teritorij) to danes ustreza znesku 44.200 evrov.

Za 1 heller prefrankirano vrednostno pismo (35h poština in 36h po vrednosti) za 19 kron, poslano iz Sarajeva v Kralowitz na Češkem. Samostojna uporaba znamke za 72 hellerjev ni prav pogosta.

Zaključek

Preostale količine nekaterih znakov obravnavane izdaje so bile po koncu 1. svetovne vojne pretiskane in uporabljene v novi državi SHS tako na teritoriju BiH, kot (redkeje) na Hrvaškem. Pri teh pretiskih je poznanih kar precej posebnosti, vendar njihova obravnava presega okvir tega sestavka.

Boštjan Petauer
bostjan.petauer@siol.net

Literatura in viri

1. Ferchenbauer U: Handbuch und Spezialkatalog, Band IV, Ungarn 1867, Österreichische Post im Ausland, Wien 2008, Selbstverlag,
2. Passer A., Die Postwertzeichen von Bosnien und Herzegowina, Prag 1930,
3. Michel Österreich Spezialkatalog, Schwanneberger Verlag GmbH, München 2013,
4. Priručnik maraka hrvatskih zemalja, knjiga 1, svezak 1, Hrvatski filatelistički savez, brez letnice (ampak pred 2. svetovno vojno),
5. Zasebna zbirka.

Primerjava

Zgodba pravzaprav ne spada v tradicionalno filatelijo, čeprav govori o znamkah. Podobno primerjavo sem že delal, vendar sem takrat primerjal motive, tokrat pa primerjam nazivne vrednosti ali nominale, zato bi bolj sodila v poštno zgodovino.

Za primerjavo sem vzal zadnjo hrvaško izdajo, saj smo si v nekaterih pogledih podobni in tudi gradivo mi je vedno na razpolago. Omenjena izdaja priložnostnih znamk hrvaške pošte (HP) obsega serijo štirih gradov in dvorcev, par znamk iz serije EUROPA z dogovorjeno temo igrače in znamko ob 150. obletnici Mednarodne telekomunikacijske unije (ITU).

Vse znamke z gradovi in dvorci imajo enako nominalo 4,60 kune. To je poštnina za dopisnico v mednarodnem prometu, kar bodo lahko s pridom izkoriščali turisti. Po tečaju Banke Slovenije (3. 6. 2015) to ustreza 0,60 €. V Sloveniji je poštnina za dopisnico v mednarodnem prometu 0,56 €, vendar znamke s tako nominalo ni. Enako nominalo 4,60 kune ima tudi prva znamka iz serija EUROPA, medtem ko je druga »vredna« 7,60 kune (1,00 €), kar je poštnina za pismo do 50 g v mednarodnem prometu. Znamka ob obletnici ITU velja 10,00 kn, kar ustreza 1,32 €.

Če to primerjamo z majsko izdajo Pošte Slovenije, ugotovimo naslednje.

Serija planinskih koč ima nominale 0,34 €, 0,40 €, 0,60 €, 0,64 € in 0,97 €. Prvi dve služita za poštnino standardiziranega in navadnega pisma do 50 g v notranjem prometu, drugi dve za pisma v

mednarodnem prometu, z zadnjo iz serije pa lahko pošljemo pismo druge masne stopnje (20 do 100 g) v mednarodnem prometu. Potem imamo še dve znamki za 1,33 € (pismo 250 do 500 g) in parček EUROPA za 0,64 in spet 0,97 €. Izdaja obsega še znamko v bloku ob Mednarodnem letu tal za 0,46 € (pismo druge masne stopnje v domačem prometu) in znamko, namenjeno postcrossingu, za 0,60 €. Predvsem tu je nazivna vrednost povsem nelogična, saj postcrossing deluje s pošiljanjem dopisnic, za katere je poštnina v mednarodnem prometu le 0,56 €. Pošta Slovenije očitno računa, da bodo mnogi pri vsaki pošiljki razglednice donirali štiri cente v njeno korist, poleg tega pa je iz definicije namenov poštne znamke izbrisala tistega, ki pravi, da so znamke namenjene promoviranju in propagiranju naše države ter njene naravne in kulturne dediščine.

Bojan Bračič

Bosna & Hercegovina 1913

Teža leta je v BiH izšla prva in edina izdaja, ki je bila v celoti namenjena frankiranju časopisov, za pošiljanje katerih je veljala posebna, znižana tarifa. Ta se je uporabljala zgolj za območje BiH ter Avstro-ogrske, zato je bila uporaba teh znamk omejena le na omenjena področja.

Znamke so izšle 15. oktobra 1913 in so ohranile frankaturno veljavo do zloma monarhije leta 1918, čeprav so se nepretiskane uporabljale še kratek čas po koncu vojne že v novi državi. Omenjene znamke so bile na razpolago le na poštinih uradih tistih krajev, v katerih so izhajali časopisi. Pravico njihove uporabe so imeli le izdajatelji časopisov oziroma njihove službe za pošiljanje; vsi ostali pošiljatelji so še naprej uporabljali normalne redne znamke.

Znamke kvadratne oblike prikazujejo doprsko sliko dekleta v bosanski narodni noši. Pred izdajo teh znamk so se za pošiljanje časopisov uporabljale znamke rednih serij za 1 krajcar, oziroma po letu 1900 2 hellerja. Pri tem je bila v začetku prepovedana uporaba omenjenih znamk na pismih in jih je pošta izdajala samo časopišnim podjetjem; uporaba na pismenskih pošiljkah je bila dovoljena šele kasneje.

Predložki in poskusni tiski

Predložek je poznan kot načrt glave v ovalu v originalni velikosti v črni in modri barvi. Poskusnih tiskov je kar nekaj, zelo težko pa se je izogniti vtisu, da so vsaj nekateri bolj špekulativne narave. Obstajajo

na kredastem papirju za 10 hellerjev nezobčani v modri barvi in na normalnem papirju, prav tako nezobčani v rdeči, oranžni in modrozeleni barvi. Priručnik jih navaja še nekoliko več. Večinoma so v obliki bloka, nekateri pa so bili naknadno tudi zobčani.

Poleg tega obstajajo zobčani barvni poskusni tiski za 10 hellerjev v ultramarinski, temno modri, zeleni, oranžni in rdeči barvi. Vsi poskusni tiski so redki.

Izdane znamke

Celotna serija obsega štiri znamke in sicer za 2 hellerja (svetlomodra in modra), za 6 hellerjev (rdeče lilasta), 10 hellerjev (karmin roza) in 20 hellerjev (zeleno). Tiskane so na kredastem papirju brez vodnega znaka in nezobčane. Poznane so sicer tudi (delno) privatno zobčane; te so zlasti iskane na časopišnih pasicah. Gumiranje je brez barve oziroma blede rumeno in brez sijaja.

Prva tiskovna naklada je bila tiskana s slabimi barvami, ki so se v vodi topile in jih je bilo mogoče s prsti zbrisati s papirja. Zato je praktično ta naklada v celoti uničena.

Papir je srednje debel, razen pri zadnjih nakladah vrednot za 6 in 10 heller-

Izdane znamke (2 hellerja v obeh barvah).

jev, kjer je debelejši; te znamke so tudi nekoliko redkejše od ostalih.

Obstajajo tudi ponaredki izdanih znamk v originalnih barvah na sivem kredastem papirju tako zobčani kot nezobčani. Razpečevali so jih iz Pariza in Belgije.

Uporaba znamk

Znamke so se, kot že rečeno, uporabljale le za pošiljanje časopisov in zlasti višje vrednote so redke. Znani pa so tudi primeri, ko so izdajatelji te znamke uporabljali tudi za pošiljanje tiskovin.

Zaključek

Obravnavana izdaja se je po koncu vojne še kratek čas uporabljala (tako kot še nekatere druge bosansko-hercegoveške znamke) brez pretiska. Kasneje je bila v

novi državi dvakrat pretiskana (Mi 21-22 in 27-29), preostale pa so bile izdane v zobčani obliki (Mi 23-26). Obravnava teh sicer zelo zanimivih znamk pa že presega okvir tega sestavka.

Boštjan Petauer

Literatura in viri

1. Ferchenbauer U: Handbuch und Spezialkatalog, Band IV, Ungarn 1867, Österreichische Post im Ausland, Wien 2008, Selbstverlag,
2. Passer A., Die Postwertzeichen von Bosnien und Herzegowina, Prag 1930,
3. Michel Österreich Spezialkatalog, Schwanenberger Verlag GmbH, Münchenn 2013,
4. Priručnik maraka hrvatskih zemalja, knjiga 1, svezak 1, Hrvatski filatelistički savez, brez letnice (ampak pred 2. svetovno vojno),
5. Zasebna zbirka

Tiskovina, poslana iz Sarajeva v Zagreb, za en heller prefrankirana (normalna tarifa za tiskovino do 50g je znašala 5 hellerjev)

Porto poštne v Sloveniji

Kaj je porto poština, vemo. Kazen za neplačano ali premalo plačano poštino, ki jo mora plačati naslovnik namesto pošiljatelja. K temu zapisu pa me je spodbudilo vprašanje, ki sem ga dobil pred kratkim: »Kako to, da sem moral plačati porto 88 centov, če pa je bilo premalo plačane poštine samo za 6 centov«.

Za začetek pogledjmo malo v zgodovino. Pred uvedbo poštne znamke v poštni promet so imeli določanje plačila za pošto storitev v rokah v celoti poštni delavci, ne glede na to, če se je plačevalo vnaprej ali po opravljeni storitvi. Z uvedbo plačila poštne storitve vnaprej s pomočjo znamk pa je pošiljatelj dobil možnost, da sam odloči o višini plačila brez sodelovanja poštne delavce, če je pošiljko oddal v poštni nabiralnik in ne pri poštnem okencu. Pri tem je lahko zavestno ali zaradi nepoznavanja tarife opremil pošiljko z znamkami s premajhno vrednostjo.

Jasno je, da poština za v nabiralnik oddano pošiljko ni bila vedno plačana ali pa je bila plačana v manjšem znesku, kot ga je zahteval cenik. Medtem, ko so v nekaterih državah pošte pismo z neplačano ali s premalo plačano poštino enostavno vrnilo pošiljatelju, se je mnogo drugih odločilo, da pošiljko dostavijo in manjkajočo poštino izterjajo od prejemnika. V začetku so to izvajali tako, da so na ovitek z roko napisali ustrezno oznako o manjkajoči poštini, kot Dolg 3 cente, ali Zadržati zaradi poštne. Uporabljali so tudi različne štampljke z napisi kot Več plačati, Nezadostna poština itd. Tak način pa je omogočal zlorabe, saj je pismo-noša lahko napisal na ovitek karkoli in razliko spravil v žep. [1]

Problem so rešili Francozi, ki so 1. januarja 1859 izdali prvo porto znamko. To so prilepili na pošiljko in jo žigosali na dostavni pošti, preden so pismo

Pismo, poslano okoli 1850 iz Baltimora v Wellsburg z ročno napisano oznako Due 5 (Dolg 5). [1]

Pismo iz leta 1892 z oznakami o premalo plačani poštini (R. West, The Price to be Paid, Stamp Magazin, November 2006).

predali naslovniku. S tem so zagotovili kontrolo nad pobranim portom. Zgledu so kmalu sledile nekatere druge države (Baden in Bavarska 1. oktobra 1862) [2], medtem ko vsi nad tem niso bili navdušeni. Občasno so v funkciji porto znamk različne pošte uporabljale redne znamke. V A-O monarhiji so izdali prve porto znamke šele 1. februarja 1894 (Michel Europa Band 1, 2001/2002), v Združenem kraljestvu pa šele 20. aprila 1914. [1] Več o porto znamkah, ki so služile tudi različnim drugim namenom (plačilo obvestnine, dostavnine, ležarine itd.), ob kaki drugi priliki, saj je pri-

spevek namenjen izračunu višine porto poštne.

Francoska porto znamka. [1]

Nas seveda v prvi vrsti zanima območje današnje Slovenije. Avstrijska poštna uprava je uvedla pisemski porto z Naredbenikom za pošto, železniški promet in telegraf 26. marca 1850. Z njim je predpisala novo pisemsko tarifo in zaračunavanje pisemskih pristojbin s pisemskimi znamkami, ki so izšle 1. junija 1850. Tarifa je določala tudi tole: »Vsako pismo notranjega prometa se mora frankirati ob predaji. Če pismo, vrženo v pisemski nabiralnik, ni zadostno frankirano, se navzlic temu odpravi, vendar se manjkajoči znesek izterja od naslovnika kot porto z dodatkom 3 kr za navadno pismo, za pisma večje mase pa je porto ustrezno večji«; 3 krajcarje je bila poština za pismo mase do enega lota na razdalji do 10 milj (op. B. B.). Za pisma v tujino je ostal v veljavi star predpis, po katerem so poštino zaračunavali v gotovini, zato problemov z neustrezno poštino ni bilo. [3]

Problem premalo plačane poštne v mednarodnem poštnem prometu je obravnavala Svetovna poštna zveza (SPZ), ki je s konvencijo, sprejeto leta 1878 v Parizu, določila, da morajo biti pošiljke s premalo plačano poštino, v poštnem prometu med članicami SPZ označene s črko T. Oznako naredi po-

šta v državi pošiljatelja, da s tem opozori pošto v državi naslovnika, naj izterja manjkajočo poštino. [1] Od 1. aprila 1879 je moral biti zapisan tudi manjkajoči znesek. [4]. Znesek porto poštne v mednarodnem prometu je bil običajno dvakratni znesek manjkajoče poštne.

Drugih določil o obračunu porto poštne v cenikih Avstrije in Avstro-ogrške nisem našel, zagotovo pa so sistem spreminjali in usklajevali v skladu s konvencijami SPZ.

O porto poštninah pri nas po razpadu A-O monarhije govori razpis št. 14.418/1919 v 10. številki Uradnega lista Poštnega in brzojavnega ravnateljstva za slovensko ozemlje iz leta 1919. [5]

1. Za nefrankirano pismo ali dopisnico je plačati dvojno pristojbino, a za nezadostno frankirano pismo, dopisnico, tiskovino, blagovni vzorec ali poslovni papir kakor tudi za skupno zavito pošiljko dvakratno manjkajočo poštino.

2. Za poštini podvrženo pismo ali dopisnico, poslano na poštini podvrženega naslovnika po brezpogojno poštne prosti oblasti, se pobira kot porto samo enkratna (teži odgovarjajoča) pristojbina.

3. Popolnoma nefrankirana tiskovina, blagovni vzorec in poslovni papir kakor tudi iz vseh teh skupno zavita pošiljka je od odprave izključena.

Enaka določila najdemo v 7. členu Spremembe poštne tarife, ki je veljala v Kraljevini SHS od 16. maja 1920 [6], vendar brez druge točke, ki govori o pošiljkah poštne prostega pošiljatelja naslovniku, ki poštine ni oproščen. Po najdenih primerih sklepam, da je to določilo kljub temu ostalo v veljavi. S cenikom 1. junija 1925 so odpravili določilo iz točke 3 o nedostavi nekaterih pisemskih pošiljk z neplačano poštino.

Po ceniku, ki je veljal od 1. 5. 1920 do 25. 9. 1922, je bila poština za pismo prve masne stopnje 0,50 din. Pošiljatelj pisma iz Pločice v Cavtat ni znan. Ker je bilo pismo poslano oblastnemu organu, ki je bil poštine oproščen, so obračunali porto samo v enkratnem znesku. Na to nakazuje tudi dodaten zapis *Službeno*. Možno je, da se na pošti niso držali pravil in so ukrepali »po domače«, ali pa določilo o takem primeru, ki je natančno popisano v nadaljevanju, še ni bilo v veljavi (Pismo je iz zbirke D. Filjara.).

V Pravilniku za notranjo poštno službo, najdemo v drugem delu Pisemske pošta, v členu 31 Postopanje z neplačanimi in z nezadostno plačanimi pošiljkami določilo, ki pravi naslednje:

»Ako so neplačane ali nezadostno plačane pošiljke naslovljene na oblasti, urade itd., ki so oproščeni plačevanja poštne pristojbine, nalepi pošta nanje portovne znamke v vrednosti, ki je enaka dvakratnemu znesku neplačane pristojbine. Oblast, urad itd. pa ne plača portovne pristojbine, ampak mora pošti izročiti ovitek z natančnim naslovom pošiljatelja. Ako je bila pošiljka predana pri kaki drugi pošti, vpiše pošta pošiljko (ovitek) v razbremenilnico (List oduženja, obrazec 47), prečrta portovne znamke z barvnim svinčnikom in pošlje ovitek z odjavo sprejemni pošti. Sprejemna pošta nalepi na ovitek nove portovne znamke in izterja porto od pošiljatelja«. [7]

V istem pravilniku najdemo tudi določilo, da se portovne znamke ne lepijo

na priporočena in ekspresna pisma (ta je bilo treba oddati na pošti). Taka pisma se dostavijo brez plačila portovne pristojbine, manjkajoča poština pa se izterja od sprejemne pošte z odjavo. (Glej komentar pri sliki 11.) V 31. členu tretjega dela omenjenega pravilnika najdemo še zapis, da v mednarodnem prometu za nezadostno frankirane ali nefrankirane pošiljke plača naslovnik enako portovno pristojbino kot za navadno pošiljko. Več podatkov o obračun porto poštine pri pošiljkah v ali iz tujine mi v tej obširni (766 strani) knjigi ni uspelo najti.

Pismo je poslalo sodišče, ki je bilo oproščeno plačevanja poštine, naslovníku, ki ni bil oproščen plačila poštine, zato je porto obračunan samo v enkratnem znesku; po tarifi, ki je veljala od 1. 12. 1931, je bila poština za pismo prve masne stopnje v lokalnem prometu 1,00 din.

O obračunu in plačevanju porto poštine v mednarodnem prometu sem našel zapis v Priročnem slovarju o pošti. [8] Avtor pravi, da je seveda več dodatnega plačila za pošiljko s premalo plačano poštino upravičeno, saj ima pošta s tako pošiljko več dela. Ugotavlja, da je bilo včasih to plačilo v enotnem prispevku 10 pf. (priročnik je bil izdan v Berlinu leta 1927), zdaj pa je to en in pol kratna manjkajoča poština, zaokrožena, da je deljivo s 5, oziroma dvakratna manjkajoča poština v mednarodnem prometu. Naprej razlaga o uporabi črke T na pošiljki s premalo

Pismo je poslalo sodišče iz Ptuja 10. 9. 1937 naslovnici v Paradiž, pošta Sv. Barbara v Halozah. Ker naslovnica ni bila oproščena poštne je poštni delavec/ka na pošti Sv. Barbara pismo portiral 11. 9. 1937. Pismoša ga je 16. 9. 1937 poskušal vročiti, vendar ga naslovnica ni hotela sprejeti (zapis na povratnici). Zato so na pošti v Sv. Barbari porto znamke prečrtali in pismo 16. 9. 1937 vrnili na Ptuj. Ker je v tem času veljala tarifa od 1. 12. 1931, po kateri je bila poština za prvo masno stopnjo 1,50 din in dodatek za priporočnino 3,00 din, ni jasno, zakaj je obračunan porto v višini 3,00 din. Ali se je spremenil predpis, česar mi ni uspelo odkriti, ali pa so poštni delavci na pošti Sv. Barbara slabo poznali predpise.

plačano poštino in obračunu porto poštne v zlatih centimih, ki ga pripravili

sprejemna pošta.

Podobno določilo je zapisano v konvenciji kongresa SPZ leta 1929 v Londonu [9] in kongresa SPZ leta 1939 v Buenos Airesu. [10]

V domačem prometu je bil obračun porto poštne enostaven, problemi pa so bili pri obračunih porta za pošiljke iz tujine, saj so morali poštni delavci poznati poštne pristojbine za tujino v posameznih državah. Te so bile objavljene za posamezne vrste pošilk v tabelah »enakovrednosti pristojbin«. Manjkajočo poštino so preračunali v zlate centime in to potem preračunali po veljavni formuli za porto poštino. Zlate centime so v državi naslovnika končno preračunali v domačo valuto, opremili pošiljko s porto znamkami in poskušali porto poštino izterjati; naslovnik je lahko tako pošiljko zavrnil.

Pregled cenikov poštne storitev je pokazal, da se sistem zaračunavanja porta poštne v Kraljevini Jugoslaviji ni spremenil do aprila 1941.

ZEMLJA	Taksa običnega pisma (50 santima)	Taksa za drugo težino pisma (25 santima)	Taksa dopisnice (30 santima)	Taksa drugih predmeta za jedinico od 50 grama (10 santima)	Taksa za štampane stvari u reljeju za upotrebu slepih (5 santima za 500 gr.)	Čpuna 44.
Paraguay	250 centavos	125 centavos	150 centavos	50 centavos	25 centavos	Toumaceo-Terepapak Beaurik
Pays Bas	20 cents	10 cents	12 1/2 cents	5 cents	2 1/2 cents	
Indes néerlandaises Antilles néerlandaise Guy. né néerlandaise	20 cents	10 cents	12 1/2 cents	5 cents	2 1/2 cents	
Persé	20 chahis	10 chahis	12 chahis	4 chahis	2 chahis	
Pologne	25 mark polonais	12 1/2 mark polonais	15 mark polonais	5 mark polonais	2 1/2 mark polonais	
Portugal	40 centavos portugais	20 centavos portugais	24 centavos portugais	8 centavos portugais	4 centavos portugais	
Colonies portugaises: Angola et Mozambique Cap-Vert, Guinee et St-Thomas et du Prince	60 centavos 40 centavos	30 centavos 20 centavos	36 centavos 24 centavos	12 centavos 8 centavos	6 centavos 4 centavos	
Inde portugaise	3 tangas	1 1/2 tangas	1 1/2 tangas	1/2 tanga	1/2 tanga	
Macao	10 avos	5 avos	6 avos	2 avos	1 avo	
Timor	12 avos	6 avos	7 avos	2 1/2 avos	1 avo	
Roumanie	3 lei	1 lei 50 bani	1 lei 80 bani	60 bani	30 bani	
Le Salvador	10 centavos de colon	5 centavos de colon	6 centavos de colon	2 centavos de colon	1 centavo de colon	
Sarre (Territoire de la —)	50 centimes français	25 centimes français	30 centimes français	10 centimes français	5 centimes français	
Serbie, Croatie et Slovénie	100 paras	50 paras	50 paras	20 paras	10 paras	
Slam	25 satangs	12 satangs	15 satangs	5 satangs	3 satangs	
Suède	40 oere	20 oere	25 oere	10 oere	5 oere	
Suisse	40 centimes suisses	20 centimes suisses	25 centimes suisses	10 centimes suisses	5 centimes suisses	
Tchécoslovaquie	25 deniers tchécoslovaques	125 deniers tchécoslovaques	150 deniers tchécoslovaques	50 deniers tchécoslovaques	25 deniers tchécoslovaques	
Tunisie	50 centimes tunisiens (ou français)	25 centimes tunisiens (ou français)	30 centimes tunisiens (ou français)	10 centimes tunisiens (ou français)	5 centimes tunisiens (ou français)	
Turquie	7 piastres 20 paras	3 piastres 30 paras	4 piastres 20 paras	1 piastre 20 paras	30 paras	

Del preglednice enakovrednosti (ekvivalentov) poštne, ki je bila objavljena v PT Vesniku št. 3 in 4, 28. februarja 1922. Nove enakovrednosti po tej preglednici so veljale od 1. marca 1922.

Primer izračuna porto poštne za tujino. Pismo iz Malacky (danes Slovaška) je bilo poslano novembra 1926 na Dunaj. Frankirano je s 325 hallerji. Poština za drugo masno stopnjo (rdeča dvojka levo zgoraj) je bila takrat 350 hallerjev, manjkalo je torej 25 hallerjev. Češka pošta je na pismo zapisala T in dodala 10 ct, kar je pomenilo vrednost preračunane porto poštne v zlate cente. Poštari na Dunaju so to pretvorili v 14 grošev in prilepili porto znamki v tej vrednosti. (H. Piazl, Die Nachtaxierung von Briefpost aus Tschechoslowakei in die Erste Republik Österreich, Die Briefmarke.)

Razglednica je bila poslana iz Dolomitov na Ptuj 17. 8. 1925. Poština po tarifi od 1. 1. 1923 je bila za pošiljanje dopisnice (razglednice) v tujino 0,60 lire, manjka torej 15 centov. Kje in kako so izra-

čunali, da je porto 1,80 dinarja, ni znano. Prijazni poštni delavci so porto znamke prilepili tako, da je naslovnik lahko v celoti prebral vsebino sporočila; znamke so prilepljene samo na eni strani in jih na drugi lahko dvignemo.

V času III. rajha je bila porto poština za pisemske pošiljke v višini $1\frac{1}{2}$ manjkajoče poštine. Pisma so označili z rdečo štampljko z napisom NACHGEBÜHR. [11]

Tiskovina je pravilno frankirana po tarifi, ki je veljala od 1. 12. 1933. Toda 12. 8. 1944 je nemška pošta ukinila tiskovine in pismo bi moralo biti frankirano kot pismo z 12 Rpf. Porto je manjkajoča poština 9 Rpf + 4 $\frac{1}{2}$ (zaokroženo na 5 Rpf) = 14 Reichspfennigov, kar je zapisano z modrim svinčnikom. [11]

V knjižici Poštne, brzojavne in telefonske pristojbine, kjer so prikazani ceniki poštne storitev v Ljubljanski pokrajini v času italijanske okupacije, porto poštine niso opisane.

V cenikih poštne storitev, ki so bili objavljeni v okrožnicah Ljubljanske direkcije in v PTT Vesnikih od 1945 do 1978, nisem našel nobenega zapisa o porto poštini. Omenjena pa je v posebni izdaji PTT tarifa sa komentarom [12], kjer je uvodoma navedeno, da se za neplačano ali premalo plačano poštino za pisemske pošiljke plača porto v višini dvakratnega manjkajočega dela. Obračunani znesek se kot porto znamke lepi na pošiljko. Kontrolo in obračun porto poštne za pošiljke iz

tujine opravljajo vhodne izmenične pošte, ki višino porto poštne, ki jo mora dostavna pošta izterjati od naslovnika, zapišejo na pošiljko. Očitno je bil obračun porto poštne za pošiljke iz tujine s pomočjo preglednic enakovrednosti poštne in razmerij do zlatega franka za večino poštne uslužbencev prezapleten. Enaka določila so zapisana tudi v Poštansko-telegrafsko-telefonski tarifi, ki je bila izdana štiri leta pozneje. [13]

Pismo, poslano 3. aprila 1953 iz Italije, bi moralo biti po tarifi, ki je veljala od 31. 8. 1951 do 12. 3. 1954 (Ministrski dekret št. 199, 31. 8. 1951), frankirano v višini 60 lir; manjka jih torej 45. Čeprav Italijani pisma niso opremili z znakom T, so porto poštne izračunali in zapisali na naši izmenični pošti; na dostavni pošti so jo tudi izterjali. (Iz zbirke D. Filjara).

V poštni konvenciji, sprejeti na kongresu SPZ leta 1952, [14] najdemo o porto poštne zelo kratek člen, ki pravi samo, da se od naslovnika izterja dvakratni manjkajoči znesek, ki pa ne sme biti manjši od 5 centov. (Gre za zlate franke in cente, ki so bili obračunska enota med članicami SPZ.) Dodatno opozorilo pravi, da je obračun porto poštne za priporočene pošiljke drugačen.

Zaradi zapletenosti postopka za izračun porto poštne v mednarodnem prometu je SPZ leta 1964 z Dunajsko konvencijo (člen 22), ki je začela veljati 1. januarja 1966, in Pravilnikom za

izvrševanje omenjene konvencije (člen 142) spremenila sistem obračuna porto poštne v mednarodnem prometu. [15] Sprejemna pošta ali pošta, ki je ugotovila premalo plačano poštne za pismo ali dopisnico (recimo izmenjalna pošta), na pošiljko odtisne črko T in zraven zapiše (ali odtisne) ulomek, v katerem je v števcu zapisana dvakratna manjkajoča poštne in v imenovalcu poštne za pošiljko iz cenika. Določen pa je bil tudi najmanjši znesek porto poštne, da se postopek sploh izvede.

Primer: Nekdo je iz Postojne avgusta 1978 poslal razglednico v Francijo, nanjo prilepil znamko za 2 dinarja in jo vrgel v nabiralnik. Sprejemna pošta v Postojni je ugotovila, da je na razglednici znamka premajhne vrednosti, saj je bila v tem času poštne za dopisnico (razglednico) v mednarodnem prometu 3,40 din, manjkalo je torej 1,40 dinarja. Zato so na razglednico odtisnili T in zraven zapisali ulomek 2,80/3,40.

Zapis v pravilniku za izvajanje svetovne poštne konvencije, sprejete na kongresu v Tokiu 1968 pravi, da poštne uprava iz države porekla pošiljke poleg črke T čitljivo zapiše v svoji valuti dvakratni ali enkratni znesek manjkajoče poštne (odvisno od slučaja) v števcu in poštne za prvo masno stopnjo pisma v mednarodnem prometu v imenovalcu. Kdaj se upošteva enkratna in kdaj dvakratna manjkajoča poštne, ni navedeno. Akti kongresa SPZ v Lozani 1974 in kongresa SPZ v Washingtonu leta 1989 govorijo o zapisu ulomka s samo enkratnim manjkajočim zneskom poštne v števcu in ceno za mednarodno pismo prve masne stopnje v mednarodnem prometu v imenovalcu.

Porto poštne v domačem prometu je naslednjič omenjena v PTT Ceniku iz leta 1978. [16] Sistem obračuna porto poštne v domačem prometu je še

Primeri zapisa manjkajoče poštne v obliki ulomka, česar pa se povsod očitno niso držali. Dejstvo je, da so bile dopisnice poslana iz različnih zveznih držav, kjer so očitno vsak po svoje urejali označevanje plačila porto poštne. Skupno vsem je, da je manjkajoča poština 6 centov, kar so v Atlanti zelo enostavno zapisali. Pravilen zapis v obliki ulomka je na spodnji dopisnici iz Salt Lake Cityja. Manjka 6 centov (števec) od pravilne poštne 19 centov (imenovalec). Na Mariborski pošti so izračunali, da 6/19 poštine za razglednico v mednarodnem prometu pri nas zneso 12 din, in v tej vrednosti nalepili znamke ter toliko izterjali od naslovnika. Za oznako plačane porto poštine so uporabljene redne znamke, saj je zadnje porto znamke izdala jugoslovanska pošta 5. marca 1962 (Michel 3, Südeuropa 2010), ukinila pa jih je s Temeljnimi določbami o poštinih storitvah leta 1965. [17] V navodilu tudi piše, da morajo pošte portovne znamke čim prej porabiti in da jih lahko uporabljajo tudi kot frankovne znamke ali mešano s frankovnimi znamkami za označevanje plačane

poštne za naslovnike v Sloveniji. V ZDA so porto znamke prenehali uporabljati avgusta 1986. [1] Po ceniku, ki je veljal od 15. maja 1984 do 1. novembra 1984, je bila poština za dopisnico v mednarodnem prometu 26 din. Če naredimo izračun 6/19 x 26 dobimo rezultat 8,21 din. Kako so naši poštarji to zaokrožili na 12,00, bo verjetno ostala skrivnost, enako kot 0,30 dolarja v imenovalcu štampljke, ki so jo odtsnili na pošti v Kansas Cityju (druga dopisnica).

Če upoštevamo, da v prvih dveh primerih porto poštine najverjetneje niso izterjali in da obstaja še nekaj dopisnic iz iste serije (pot olimpijske bakle), na katere ameriški poštarji niso dali nobene štampljke ali druge oznake o manjkajoči poštini, potem je »red«, ki je veljal na mnogih poštah pri obračunavanju porto poštine, jasen.

zmeraj isti, s tem da velja le za pisma, dopisnice in razglednice. Navadne tiskovine in male pakete sprejemna pošta v takem primeru vrne pošiljatelju, da dopolni poštino. Če ta ni znan (označen), jih pošlje svoji ptt organizaciji kot pošiljki, ki ne izpolnjujeta predpisanih pogojev.

Doplačilo za premalo plačano poštino za pismo ali dopisnico v mednarodnem prometu izterja naslovna pošta od naslovnika v znesku, ki ga dobi tako, da pomnoži našo poštino za navadno pismo v mednarodnem prometu z ulomkom, ki je zapisan na pošiljki poleg črke T.

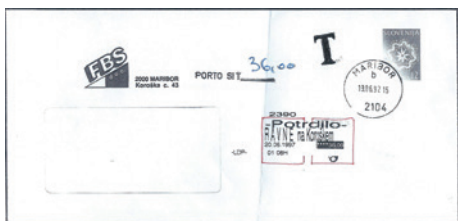
Pri hitro spreminjajočih se poštinah v 80-tih so uporabniki težko sledili spremembam in verjetno je bilo manjkajočih poštine za kar opazno vsoto. Zaradi tega so se na pošti odločili nepazljive pošiljatelje (dejansko so kaznovali prejemnike) močnejše kaznovati.

S 1. januarjem 1990 je začel veljati nov pravilnik za opravljanje storitev v poštnem prometu. V obvestilu [18] so navedene pomembnejše spremembe, med katerimi je v točki 33 zapisano: »Portovni poštini za pisma in dopisnice iz tujine se doda tudi ustrežna poština, določena s cenikom ptt storitev«. Namesto dvakratne razlike manjkajoče

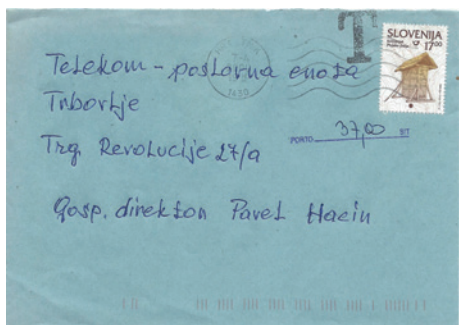
poštne so zdaj začeli porto poštino obračunavati po formuli:

porto poština = manjkajoča poština + 2 x poština za navadno pismo do 20 g.

V večini primerov se je porto poština na ta način zvišala. Enaka formula je zapisana tudi pri spremembi poštne v notranjem prometu 1. julija 1990. Za celotno manjkajočo poštino je to pomenilo trikratna poština, za razglednice (za katere je sicer veljala enaka poština kot za dopisnice) pa še več.

Na pošti so ugotovili, da pismo po masi presega prvo masno stopnjo (do 20 g) in je zaradi tega za 12,00 tolarjev premalo frankirano. Po ceniku od 17. 12. 1994 [18] je bila poština za drugo masno stopnjo 24,00 tolarjev. Porto so izračunali po formuli: razlika do pravilne poštne + 2 x poština za standardizirano pismo, kar je zneslo $12,00 + 2 \times 12,00 = 36,00$ tolarjev. Plačani porto so na naslovni pošti potrdili z nalepko iz poštne mehanizacije.

Nekaj dni pred oddajo pisma (točneje 27. marca 2000 [19]) se je poština za standardizirano pismo povišala iz 17 na 18 tolarjev. Pošiljatelj tega ni registriral in je zato prilepil znamke v višini stare poštne ter pismo oddal v nabiralnik. Na sprejemni pošti so ugotovili, da je poština premalo plačana in odtisnili štampiljko, v katero so vpisali

vrednost porto poštine. To so izračunali po formuli: premalo plačana poština + 2 x poština za standardizirano pismo = $1 + 2 \times 18 \text{ SIT} = 37 \text{ SIT}$.

In končno smo prišli do tega, kar obljublja naslov. Sistem obračuna porto poštne, ki je veljal v Jugoslaviji v začetku leta 1991, je prevzela tudi slovenska pošta in veljal je še vsaj nekaj let; še vedno je opisan v poštne cenikih do 10. 6. 2003.

Trenutno veljavna konvencija SPZ, sprejeta leta 2012 v Dohi (www.upu.ch), govori o neplačanih ali premalo plačanih pošiljkah precej obširno. Poštam omogoča različne vrste reagiranja na take pošiljke, najdene v nabiralnikih:

1. Vračanje takih pošiljk pošiljatelju, da jih sam dofrankira.

2. Dofrankira jih pošta in znesek, povečan za ustrezen dodatek, izterja od pošiljatelja.

3. Pošiljatelj pošta pošiljke praviloma pošlje naprej, tudi če se ne odloči za enega od ukrepov pod 1 in 2. Tega pa ni dolžna storiti, če na pošiljki ni označen pošiljatelj oziroma se ga ne da ugotoviti in na nefrankiranih razglednicah, na katerih je prilepljena etiketa ali odtisnjen žig, ki bi naj dajal vtis plačane poštne.

4. Če pošiljatelj pošta pošlje pošiljko naprej, mora pošto v državi naslovnika obvesti o manjkajoči poštini z zapisom črke T in ulomka, v katerem je v števcu manjkajoči del poštne, v števcu pa vrednost prednostnega pisma prve masne stopnje v mednarodnem prometu.

5. Pošta, ki želi izterjati manjkajočo poštino od naslovnika, pomnoži na pošiljki poleg črke T zapisani ulomek z vrednostjo prednostnega pisma prve masne stopnje v mednarodnem prometu, ki velja v državi naslovnika. K temu prišteje prispevek za rokovanje s tako pošiljko v višini 0,33 DTS. (DTS je med-

narodna obračunska enota, ki je zamenjala zlati frank).

6. Neplačane ali premalo plačane priporočene in vrednostne pošiljke se pošiljajo in dostavljajo, kot da so v celoti plačane.

To določilo je veljalo ves čas, saj takih (knjiženih) pošiljk pošiljatelj ne more oddati v nabiralnik. Za neplačano ali premalo plačano poštnino je očitno kriv poštni delavec. V domačem prometu se take pošiljke portirajo v enkratnem manjkajočem znesku, dostavna pošta pa o tem obvesti sprejemno pošto z obrazcem Odjava za izterjanje frankovnih primanjkljajev. Sprejemna pošta mora manjkajoči znesek izterjati od pošiljatelja in o tem obvestiti dostavno pošto tako, da na omenjeni obrazec nalepi portovne znamke v ustrezni višini in ga vrne dostavni pošti.

S spremembo nomenklature poštnih storitev 1. 6. 2004 se je sistem v Sloveniji spremenil tako, da za porto poštnino velja fiksni znesek, ne glede na višino premalo plačane poštnine. Ra-

Na pošti v Mariboru so ugotovili, da je sprejemna pošta v Zagrebu napačno izračunala poštnino za paket; namesto 33 din in 50 para je pošiljatelj plačal samo 33 dinarjev poštnine. Zato so iz Maribora poslali na pošto Zagreb 6 obrazec Odjava za izterjavo frankovnih primanjkljajev. Tam so na obrazec nalepilo porto znamko za 50 para, jo žigosali in obrazec vrnili.

zlog naj bi bil v računalniški obdelavi podatkov.

Fiksni zneski porto poštnin so se od takrat spreminjali, kot je zapisano v spodnji preglednici.*

In tako je prijatelj, ki je prejel dopisnico s črkovno oznako A, moral plačati porto poštnino v znesku 88 centov, čeprav je razlika od prej veljavne poštni-

Datum spremembe	Domači promet		Mednarodni promet		cena pisma do 20 g	
	z DDV	brez DDV	z DDV	brez DDV	dom.	med.
1. 6. 2004	90,00 SIT	75,00 SIT	210,00 S	175,00 SIT	48,00 SIT	107,00 SIT
1. 2. 2005	102,00 SIT	85,00 SIT	210,00 S	175,00 SIT	57,00 SIT	107,00 SIT
1. 1. 2007	0,4256 €	0,3547 €	0,8763 €	0,7303 €	0,24 €	0,45 €
1. 2. 2008	0,43 €	0,3583 €	0,88 €	0,7333 €	0,24 €	0,45 €
16. 6. 2008	0,49	0,4083	0,88	0,7333	0,27	0,45
1. 5. 2009	0,55	0,4583	0,88	0,7333	0,30	0,45
1. 8. 2010	0,61	0,5083	0,97	0,8083	0,33	0,49
17. 6. 2011	0,68	0,5667	1,05	0,8750	0,31	0,44
14. 1. 2013	0,68	0,5667	1,23	1,0250	0,31	0,64
1. 7. 2013	0,75		1,26		0,33	0,64
1. 8. 2014	0,88	0,7213	1,26	1,0328	0,40	0,64

* Podatki so iz cenikov Pošte Slovenije, ki mi jih je prijazno posredovala ga. Branka Tušek.

ne (A), ki so jo za dopisnice spremenili 1. avgusta 2015 v B, samo 6 centov.

Kaj zapisati za zaključek. Prikazan je le del zgodbe o porto poštnini, saj so obravnavana samo glavna načela. Obstaja namreč še kup posebnosti, o katerih nisem pisal, razen tega so se do obračunavanja porta na poštah različno obnašali, verjetno zaradi zapletenosti postopkov in izračunov, ki so se s časom spreminjali. Dostikrat dostavne pošte porta niso obračunale, čeprav so bile pošiljke označene s črko T, ali obračunane porto poštnine niso izterjali. Ne preseneča, da obstaja celo posebna študijska skupina, ki se ukvarja z metodami ravnanja s pošiljkami z neplačanimi ali premalo plačanimi poštninami.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Viri:

- [1] Rick Miller, Postage due stamps kept postmaster honest, Linn's Stamp News; www. Linns.com, 16. 3. 2010.
- [2] James Mackay, The Guinness Book of Stamps, MK Ljubljana 1988.
- [3] B. Kurbus, Zgodovinski razvoj naših pošt, Poštni zbornik 1951/52
- [4] Wikipedia
- [5] S. Čičerov, Slovenija 1919-1921, Portovne znamke, Ljubljana 2008, str. 323
- [6] PT Vesnik št. 4/1920, str. 37
- [7] Anton Wolf, Pravilniki in navodila za izvrševanje poštne službe v Kraljevini Srbob, Hrvatov in Slovencev, Ljubljana 1928.
- [8] Handwörterbuch des Postwesens, Berlin 1927
- [9] Ministarstvo gradjevina, Svetska poštanska konvencija zaključena 1929 u Londonu, Beograd 1930
- [10] Ministarstvo pošta, telegrafa i telefona, Svetska poštanska konvencija, zaključena 23. maja 1939 god. u Buenos Aires-u, Beograd 1940
- [11] Paul Jürgen Hueske, Postdienste im Deutschen Reich von 1933 bis 1945.

Pošiljatelj je poslal kartico brez plačane poštnine. Na sprejemni pošti so zato odtisnili T in dodali štampiljko za vpis vrednosti porto poštnine, ki je bila po ceniku od 17. 6. 2007 določena na 0,68 €. Na pošti so porto poštnino sicer zapisali na pošiljko, vendar je pismonoša ni izterjal od naslovnika. (Izjava naslovnika.)

[12] Glavna direkcija pošta FNRJ, PTT Tarifa sa komentarom, priručnik za službeno upotrebu, Beograd 1953.

[13] Trivun Teslić, Poštansko-telegrafsko-telefonska tarifa sa komentarom, Nova administracija, Beograd 1957.

[14] Generalna direkcija PTT, Svetska poštanska konvencija, Brisel 1952, I Knjiga, Beograd 1954

[15] PTT Vestnik 3/1966, razglas 39, Ne-frankirana i nedovoljno frankirana pisma i dopisnice u međunarodnom saobraćaju, str. 18, 19. PTT Vesnik 10/1966, razglas 157, K nekaterim važnejšim določbam nove svetovne poštne konvencije, str. 118.

[16] Združene PTT organizacije Slovenije, PTT cenik z obrazložitvami po stanju 1. 8. 1978, Ljubljana 1978.

[17] Poraba portovnih znamk, št. 1/1845/1-65, 11. 11. 1965, Bilten skupnosti podjetij za poštne, telegrafski in telefonski promet v Ljubljani, od januarja 1965 priloga PTT Informatorja, informativnega glasila Skupnosti ppt podjetij SRS v Ljubljani, št. 3/65.

[18] Pravilnik za opravljanje storitev v poštne prometu, št. 1/1-3035/2-89, PTT Bilten št. 16/89.

[19] B. Bračič, Poštne za pisemske pošiljke v Sloveniji od 26. junija 1991 do 31. decembra 2004, Nova filatelija 2/2005.

Kjer ni drugače zapisano, je gradivo na slikah iz zbirke avtorja.

Obvezna nepoštna doplačila za poštno pošiljke v domačem prometu NDH

Po tradiciji, ki je bila uvedena v Kraljevini Jugoslaviji, je tudi pošta NDH uvedla poleg poštnih še nepoštna doplačila, ki so veljala za vse ali samo za nekatere vrste poštnih pošiljk. Za vsako od teh obveznih nepoštnih doplačil je pošta NDH izdala tudi posebne znamke, največkrat v nepotrebno številčnih serijah, s katerimi je poleg drugega polnila blagajno, saj je bilo za te izdaje veliko zanimanje filatelistov in špekulantov.

Obvezna doplačila so bila:

Doplačilo za Rdeči križ leta 1942,

Doplačilo za Hrvatske Legionare leta 1943,

Doplačilo za Rdeči križ leta 1943,

Ratni doprinos (vojni prispevek) 1944-1945.

Skupno vsem tem doplačilom je, da so bila obvezna samo v notranjem (domačem) prometu. Plačilo doplačila v mednarodnem prometu je bilo prostovoljno.

Doplačilo za Rdeči križ 1942^a

V tednu Rdečega križa, ki je bil od 4. do 10. oktobra, je trajalo obvezno doplačilo. Za ta namen so bile izdane znamke, ki so se morale uporabljati v času obveznega doplačila.

^a Vjestnik PBB Br 19/1942

Predvideno doplačilo:

Poštna storitev	Znesek doplačila	Predvidena znamka
Dopisnica nedržavne izdaje	0.50 kn	1.50 kn + 0.50 kn
Navadno pismo	1.00 kn	3.00 + 1.00 kn
Priporočeno pismo	5.00 kn	10.00 + 5.00 kn
Doplačilo za brzobjavke, čekovna vplačila, poštna obvestila	1.00 kn	1kn (doplačilna)

Iz zgornje preglednice se vidi, da je veljalo obvezno doplačilo samo za nekatere poštno storitve; posebno zanimiva je »diskriminacija« pri dopisnicah. Za državno izdane (celine) ni bilo treba doplačila, medtem ko je bilo to obvezno za nedržavne (razglednice in druge dopisnice). Ob tem je treba omeniti še znamki za 4+2 kn in 13+6 kn, ki niso imele konotacije obveznega doplačila – njihova poštna nominala je ustrezala navadnim in priporočenim pismom v tujino, za katere pa doplačilo ni bilo obvezno.

Dobimo vtis, da pošta ni jasno osmislila principa obveznega doplačila in ustreznosti znamk zanj.

Navadno pismo.

Uporaba znamke 10+5 kn za priporočeno pismo.

Doplačilo za Hrvatske Legionare^f leta 1943

Naslednje obvezno nepoštno doplačilo na poštnih pošiljkah je bilo v korist družin, otrok in vdov hrvaških legionarjev v sklopu enot, ki so se borile na ruski fronti. Načrtovana je bila za uporabo v juliju in avgustu 1943 (polna dva meseca), vendar je bilo obvezno doplačilo prestavljeno za 15 dni, ker je bila prva naklada teh znamk popolnoma razgrabljena.

Za današnje pogoje je to precej neverjetno, no ta podatek ni tako presenetljiv, če imamo v vidu, da je v času vojne obstajal zelo velik interes za špekuliranje z znamkami – zaradi zaslužka ali zaradi ohranjanja vrednosti denarja.

Čas obveznega doplačila je bil zato premaknjen na od 16. julija do 1. avgusta, znamke pa so se prostovoljno lahko uporabljale tudi od 1. do 15. julija.

^f Vjestnik PBB Br 10/1943, 12/1943, 13/1943

Predvidena doplačila:

Poštna storitev	Znesek doplačila	Predvidena znamka
Tiskovine	0.50 kn	1.50 kn + 0.50 kn
Dopisnice nadržavne izdaje	1.00 kn	2.00 kn + 1.00 kn
Dopisnice državne izdaje (celine)	0.50 kn	1.00 kn + 0.50 kn
Pismo	1.50 kn	3.50 kn + 1.50 kn
Priporočeno rokovanje	4.50 kn	9.00 Kn + 4.50 Kn

Tudi tokrat poštna uprava ni pripravila logičnega sistema doplačil; diskriminacija dopisnic se nadaljuje, tokrat v škodo celin. Doplačilo za celino (državno dopisnico) je bilo 0,50 kn manjše od poštnine za nadržavno dopisnico (razglednico), toda iz nekega neznanega razloga je bilo treba na celino dodati eno kuno poštno pristojbine, kar je predstavljalo povsem nelogično povečanje poštnine v trajanju enega in pol meseca (druga polovica julija in avgust) za eno kuno.

Poštšina za državne dopisnice (celine) se je začela povečala v času obveznega doplačila za legionarje.

Doplačilo za Rdeči križ 1943^b

Tudi v tednu Rdečega križa od 3. do vključno 9. oktobra 1943 je bilo uvedeno obvezno doplačilo. Tudi tokrat je bila pripravljena »megalomanska« izdaja znamk, ki kombinirajo poštni in nepoštni del nominalne, pošta pa je zahtevala striktno uporabo znamk Rdečega križa za posamezne poštarne storitve – spet nepotrebno kompliciranje.

Doplačilo 4.50 kn za priporočena pisma.

5 predpisi nepredvidena varianta doplačila 4,50 kn za priporočene pošiljke.

Predvidena doplačila:

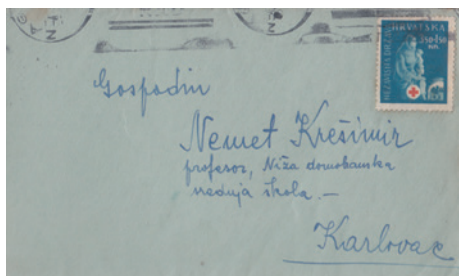
^b Vjestnik PBB Br 18/1943

Poštna storitev	Višina doplačila	Predvidena znamka
Tiskovine razen časopisov in revij	0,50 kn	1.50 kn + 0.50 kn
Dopisnice nadržavne izdaje	1,00 kn	2.00 kn + 1.00 kn
Dopisnice državne izdaje (celine)	2,00 kn	Doplačilna 2.00 kn
Pismo	1,50 kn	3.50 kn + 1.50 kn
Priporočeno rokovanje	4,00 kn	9.00 kn + 4.00 kn
Navadna pisma z nujnim rokovanjem	5,00 kn	10.00 kn + 5.00 kn
Priporočena pisma	6,00 kn	12.50 kn + 6.00 kn
Paketi do mase 1 kg	3,00 kn	8 + 3 kn
Paketi mase 1-3 kg	6,00 kn	12 + 6 kn
Paketi mase 3-5 kg	8,00 kn	18 + 8 kn
Paketi mase 5-10 kg	12 kn	32 + 12 kn
Poštna obvestila, čekovna vplačila, brzjavi	2 kn	Doplačilna 2 kn

Spet lahko ugotovimo nedoslednost pri doplačilu za dopisnice (celine – 2kn, razglednice – 1 kn), toda tokrat vsaj poštšina ni bila zvišana.

Znamka 2+1 kn namenjena frankiranju dopisnic.

Znamka 3.50+1.50 namenjena frankiranju pisem.

Doplačilo 12 kn za pakete z maso 5 do 10 kg.

Paket z maso 5,650 kg, vrednost 860 kn, s povzetjem, III tarifa z doplačilom za Rdeči križ 1943:

Od pošiljatelja:
 Po masi 32 kn
 Po vrednosti 8 kn
 Povzetje 3,50 kn
 Odpremnica za povzetje 2 kn

Skupaj: 45,50 kn poštne pristojbine
 Doplačilo za RK 12 kn

Ratni doprinos (vojni prispevek) 1944-1945

Za financiranje vojnega aparata je Ministrstvo prometa uvedlo leta 1944 vojni prispevek kot doplačilo na pro-

met, kar je vključevalo tudi poštni promet. Uveden 1. januarja 1944 se je vojni prispevek dvakrat spremenil. Tako obstajajo tri »obdobja« tarif za to doplačilo. Vojni prispevek je veljal vse do razpada NDH.

Prvo obdobje, 1. 1. 1944. do 14. 6. 1944.^c

^c Vjestnik PBB Br 1/1944

V prvem obdobju so veljali naslednji obvezni vojni prispevki, za katere sta bili izdane posebni doplačilni znamki za 1 in 2 kuni:

Poštna storitev	Znesek doplačila
Dopisnice	1,00 kn
Pisma	2,00 kn
Tiskovine (razen časopisov in revij)	1,00 kn
Vzorci, poslovni papirji, mešane pošiljke, knjižni oglasi	1,00 kn
Paketi	2,00 kn
Pošt. obvestila*, denarni listi, čekovna vplačila*, čekovna obvestila, brzojavi	2,00 kn

* plačuje se v gotovini

V primeru uporabe poštinskih strojev se je vojni prispevek lahko plačal z doplačilnico ali pa se je s poštinskim strojem odtisnil skupen znesek, ki je vključeval pošttnino in vojni prispevek. Predpostavljam, da je metoda s poštinskimi stroji lahko povzročala probleme poštarjem, ki so vodili postavke vojnega prispevka ločeno od poštne blagajne.

Varianta uporabe poštinskega stroja, kjer je vojni prispevek plačan z znamko – I obdobje.

Varianta, v kateri je vojni prispevek (2 kn) dodan pošttnini (12,50 kn) v odtisu poštinskega stroja.

Poštna pravila nejasno govorijo o primeru, če pošiljatelj ni plačal vojnega prispevka, prejemnik pa je moral plačati dvakratni znesek manjkajočega prispevka, za kar so se uporabile znamke istega vojnega prispevka.

Za razliko od Kraljevine Jugoslavije in kasnejše Jugoslavije, kjer je bilo manjkajoče doplačilo izterjano od prejemnika v enkratnem znesku (torej ni bilo kazni dvakratnega plačila, kot je to pri pošttnini), je bil v NDH manjkajoči vojni prispevek izterjan v dvakratnem znesku. Nadalje, iste znamke so bile predpisane za »franko« plačilo prispev-

ka, kot tudi za portiranje – čudno je, da se poštna uprava ni spomnila izdati še porto znamke vojnega prispevka.

Drugo obdobje, 15. 6. 1944 do 31. 12. 1944^d

^d Vjestnik PBB Br 11/1944

V drugem obdobju so zneski vojnega prispevka zvišani in pri tem so bile izdane tri nove znamke za 5, 10 in 20 kun, pri čemer so stare za 1 in 2 kuni ostale v veljavi.

Pristojbine v drugem obdobju:

Poštna storitev	Znesek doplačila
Dopisnice	5,00 kn
Pisma	10,00 kn
Tiskovine	2,00 kn
Ogledni vzorci, poslovni papirji, mešane pošiljke, mešane pošiljke, knjižni oglasi	2,00 kn
Paketi mase do 10 kg	10,00 kn
Paketi mase 10 – 20 kg	20,00 kn
Prepakiranje poštnih paketov	60,00 kn
Čekovna vplačila*, čekovne nakaznice	2,00 kn
Denarni listi, poštna obvestila (navadna, brzojavna in za povzetje, brzojavi)	10,00 kn
Brzojavi s plačanim odgovorom	20,00 kn

Tiskovina, II. obdobje.

V plačanem znesku 22,50 kn se nahaja poštnina (12,50 kn) in vojni prispevek (10 kn).

Tokrat pravila zelo jasno govorijo, da se manjkajoči znesek vojnega prispevka od prejemnika izterja v dvakratnem znesku. Pri sprejemu pošiljke na sprejemni pošti poštni uslužbenec ne sme sprejeti pošiljke, če vojni prispevek ni v celoti plačan. Zaradi tega lahko pričakujemo, da so bile od objave teh pravil portirane samo tiste pošiljke, ki niso bile predane poštnemu delavcu na pošti, ampak so bile oddane v poštni nabiralnik. Obstaja teoretična možnost, da je poštni delavec na sprejemni pošti spregledal računati vojni prispevek. V tem primeru bi moral poštni delavec na dohodni pošti

zaračunati vojni prispevek sprejemni pošti s pomočjo obrazca »Obznana o nedostatku takse«. Tako bi morale biti v skladu s poštnimi pravili, vendar v praksi takega primera nisem zasledil.

Dopisnica (celina) oddana v poštni nabiralnik, frankirana z doplačilnico za vojni prispevek iz prvega obdobja – na dostavni pošti portirana z 8 kn (2x manjkajoče 4 kn zaradi zvišanja vojnega prispevka iz 1 na 5 kn). Portiranje je izvršeno z znamkami za vojni prispevek.

Varianta, v kateri je portiranje izvršeno z znamkami vojnega prispevka in s porto znamkami.

Tretje obdobje, 1. 1. 1945. do konca NDH^e

^e Vjestnik PBB Br 23/1944

Vojni prispevek je bil v letu 1945 ponovno povečan. Predvideni sta bili še dve znamki za 30 kn in 60 kn, toda v poštni promet nista prišli.

Pristojbine tretjega obdobja:

Poštna storitev	Znesek doplačila
Dopisnice	20,00 kn
Pisma	30,00 kn
Tiskovine	10,00 kn
Ogledni vzorci, Poslovni papirji, Mešane pošiljke, mešane pošiljke, knjižni oglasi	10,00 kn
Paketi do mase 10 kg	30,00 kn
Paketi mase 10 – 20 kg	60,00 kn
Prepakiranje poštних paketov	200,00 kn
Čekovna vplačila*, čekovna obvestila	5,00 kn
Denarni listi, poštna obvestila (navadna, brzojavna in za povzetje), brzojavi	30,00 kn
Brzojavi s plačanim odgovorom	60,00 kn

Dario Filjar
dario.filjar@gmail.com

Prevedel Bojan Bračič

Doplačilo 20 kn za dopisnice.

Vojni prispevek za pisma 30 kn – III. obdobje.

Reference

- [1] PT Vesnik, letniki 1919-1941
- [2] Vjestnik Pošta, Brzovanja i Brzoglasa, letniki 1941-1945
- [3] Ministarstvo Prometa I javnih radova – odjel za poštu, brzovaj i brzoglas: "Poštanski Brzovajni-Brzoglasni Pristojbenik" (1941)
- [4] Hrvatska – Ministarstvo Prometa: "Poštanski Brzovajni, Brzoglasni I Krugovalni Pristojbenik" (1943)

Pošta Bregana

V Novi filateliji 1/2015 je bil objavljen članek o slovenskih krajih, ki so v času druge svetovne vojne pripadali Nezavisni državi Hrvatski (NDH). Ker so podatki o tem, kateri pošti so pripadali ti kraji med vojno, nejasni, sem poskusil o tem najti točne in zanesljive podatke. Do vojne in nastanka NDH je bila najbližja hrvaška pošta Samobor. Ob koncu leta 1941 je bilo v Vjesniku Pošta, Brzovanja i Brzoglasa (PBB) objavljeno obvestilo *Odprtje poštnega urada Bregana, 2. oktobra 1941*. V obvestilu je navedeno širše dostavno območje te pošte, ki vključuje naslednje kraje: Jesenice na Savi, Bregana, Jarušje, Javorak, Osredok, Kostanjevac, Višnjevac, Podvrh, Slovenska Bregana, Velika Jazbina, Samoborski Klokočevac, Lug, Obrežje, Nova Vas, Bregansko selo, Rajc, Noršić Selo, Grdanjci, Bunderić i Obruševac. V Vjesniku PBB št. 2/1943 (Okružni-

ca Glavnog ravnateljstva za P.B.B. - Opći odsjek, br. 16457/42 od 28. 12. 1942) je objavljena vest, da je poštni urad Bregana začel z delom 10. decembra 1942, torej šele leto dni po objavi vesti o odprtju poštnega urada. Vsi sekundarni viri navajajo ta dan kod začetek delovanja pošte Bregana. V Popisu *Imena Mjesta u Nezavisnoj Državi Hrvatski*, ki je bil pripravljen v začetku leta 1942 in izdan na osnovi odloka dne 13. 8. 1942, so navedeni naslednji kraji: Nova vas, Jesenice na Savi, Obrežje. Kot najbližja pošta za te kraje je navedena Bregana, kar postavlja pod vprašaj obvestilo iz Vjesnika PBB št. 2/1943. Raziskovanje še ni končano.

Dario Filjar
dario.filjar@gmail.com

Prevedel Bojan Bračič

Šest ali osem ilustriranih dopisnic Postojnske jame iz leta 1936?

Italijanska filatelistična revija *Cronaca filatelica* je januarja 1994 poročala, da so leta 1937 v Rimu izdali šest poštних razglednic rjave barve z vtisnjeno redno znamko za 30 stotink s kraljevim portretom in šestimi različnimi motivi iz Postojnske jame. Naslov izvornega članka se je glasil: *Mandami una cartolina da Postumia. Anzi, sei...*, kar bi prevedli v *Pošlji mi eno dopisnico iz Postojne. Pravzaprav šest...* Na strani 35 te revije so bile objavljene slike šestih dopisnic iz Postojnske jame z motivi kapnikov v obliki ciprese, prevrnjenega stebra, dvojčkov, stebrov in jezerc v Lepih jamah, Bele dvorane in podzemnega toka reke Pivke. Leta 2010 sta avtorja Trevor Shaw in

glavjih z naslovoma *Postal publicity for Postojnska jama 1922 to 1937* ter *The Underground post offices in Postojnska jama, 1899-1945*, orisala poštno zgodovino Postojnske jame ter objavila slike šestih vzorcev ilustriranih dopisnic Postojnske jame, ki so bile pripravljene za tisk leta 1936 in se nahajajo v arhivu Postojnske jame, ki ga hrani Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni. Na dopisnicah so štirje zgoraj navedeni motivi in dodatna dva, na katerih je stalaktit v obliki koruze ali lestena (napis na dopisnici *Grande Ciondolo*) ter še eden, drugačen motiv podzemnega toka reke Pivke. Vpogled v oba prispevka iz let 1994 in 2010 nakazuje, da leta 1936 mogoče ni bilo izdanih le šest ilustriranih dopisnic Postojnske jame, temveč osem. Mogoče pa dva motiva nista bila

Alenka Čuk, v knjigi *Aspects of the history of Slovene karst 1545-2008* (za-ložba ZRC SAZU Ljubljana), v dveh po-

izdana in sta ostala le v obliki osnutkov? To bomo zagotovo vedeli, ko bomo naši potovane primerke vseh osmih motivov. Na to dejstvo me je leta 2013 opozoril Trevor Shaw in mi pokazal dodatni dve dopisnici iz zbirke Jana Paula Van der Pasa iz Nizozemske, kateri nista bili objavljeni v njegovem prispevku leta 2010. K objavi me je dodatno spodbudilo dejstvo, da se po različnih prodajnih poteh prodaja šest ilustriranih dopisnic Postojnske jame kot »celotna serija«. Temu mogoče ni tako, v kolikor je bilo v seriji izdanih osem dopisnic. Tega zaenkrat ne vemo, saj to ni pojasnjeno niti v uradnem listu Kraljevine Italije št. 51 iz leta 1932 (v prilogi, ki mi jo je prijazno priskrbel g. Mitja Jančar). Tokrat prvič na enem mestu objavljamo vseh osem različnih motivov ilustriranih dopisnic Postojnske jame iz leta 1936, šest potovanih dopisnic in dve nepotovani kot specimena oziroma vzorca. Naprošamo bralce, da nam pomagajo razjasniti to dilemo.

Igor Blažina
 Direktor enote Turistične znamenitosti
 Postojnska jama d.d.
 igor.blazina@postojnska-jama.eu

Komercialne prepogibne kartice za pisalni stroj (prepogibne kartice)

Pregled

Pred približno dvajsetimi leti sem pridobil romunsko komercialno prepogibno kartico za pisalni stroj (Economical Folded Typewriter Postcard – EFTP), ob nekem mojem zanimanju za romunsko poštno zgodovino. Kakšna kartica je bila to? Čemu je bila namenjena? Kaj pomeni oznaka patenta in oznake zaščite na njej? Vprašanja so se kar zastavljala. Izziv se je ustvaril. In kako zanimivo potovanje je sledilo.

Prepogibne kartice so uporabljali v komercialne namene najpogosteje v več državah Evrope, Afrike in deželah Srednjega Vzhoda, pretežno v 20. stoletju. V Severni in Južni Ameriki niso bile skoraj nikoli prisotne (razen manjšega obsega v Braziliji in na Kubi), kot tudi ne v Aziji in deželah nekdanje Britanske skupnosti narodov (čeprav so jih v Združenem Kraljestvu uporabljali).

Te kartice so postopoma vpeljevali po letu 1910, najprej v Nemčiji. Največji obseg uporabe je bil v 30-tih letih. Po letu 1970 so jih pričeli postopno opuščati, kar se je v glavnem zgodilo sredi 80-tih let. Prazne kartice je bilo v nekaterih državah še mogoče nabaviti v papirnicah ali pri tiskarjih. Najdejo se na roko pisane (v komercialne namene ali privatno), vendar je takšna uporaba daleč proč od splošne. Prav tako so mnogo redkejše prepogibne kartice, ki so zapognjene s strani ali z vrha, od tistih, ki so zapognjene od spodaj. Nekaj kartic je bilo opaženih v Nemčiji celo v 90-tih letih, kar pomeni, da so bile tam v uporabi preko devetdeset let.

Obstajajo tudi nemške, švicarske, avstrijske in španske prepogibne kartice, ki so poštna celina z vrednotnico, tiskane po naročilu (na zahtevo). Vendar te niso običajne (slika 1).

Nemška prepogibna kartica – poštna celina, tiskana na zahtevo, z dvema vrednotnicama, poslana leta 1916. Opomba: kakih 30 odstotkov vseh kartic je preluknjanih za vlaganje v fascikle.

Ločevati je dvodelne prepogibne kartice od patentiranih trodelnih kartic, ki običajno vsebujejo podatke o računu in so jih pošiljali pretežno po tarifi tiskovin. So redkejše kot prepogibne kartice in jih je bilo največ v Nemčiji, pa tudi na Danskem in v Belgiji med leti 1929 in 1977.

Uporaba

Prepogibne kartice so uporabljali največ v poslovne namene za korespondenco s strankami glede cen, naročil, blaga ali dobavnih rokov. Ko so razprte, se lahko naslov in sporočilo tipka na isti strani kartice in ni potrebe, da se kartico v pisalnem stroju obrne. Popisano kartico so zložili in zapognjeni del zalepili s pomočjo predhodno na kartico nanesenega lepila (slika 2a in 2b). V nekaterih primerih so speli s sponkami ali stisnili skupaj z napravo z zobatim kolesom - sledi stiska so ostale vidne na obeh straneh kartice. V kasnejših letih so kartice speli tudi z lepilnim trakom.

Zalepljena prepogibna kartica iz Leipziga v Kips, poslana leta 1917. Najzgodnejše kartice datirajo v leto 1912.

Neobičajna razlepljena nemška kartica, poslana leta 1920 iz Flensburga v Garding, s širokim pasom akacijevega (acacia) lepila na spodnjem naslovnem delu. Kasnejše kartice so imele kavčukovo lepilo (rubber) in nazadnje sintetična lepila. Tipkano besedilo je na hrbtni strani kartice.

Varčnost in učinkovitost

Čas tipkanja se je s pisanjem le na eno stran kartice in enih hodom skozi pisalni stroj skrajšal, še posebej, kadar je bila možnost pisati eno kartico za drugo, če so bile te spete v vrsto po tri ali pet skupaj. Nadaljnji prihranek je prinesla možnost kopiranja korespondence za kasnejše potrebe (dobavljiv je bil tenak kopirni papir, včasih karbonski papir, pa tudi kartice z nanesenim kopirnim nanosom na hrbtni strani). Končno pa je prihranek pomenilo tudi dovoljenje nacionalnih poštnih uprav

in UPU-ja, da so te kartice pošiljali po tarifi običajnih kartic ali kot tiskovine. Na splošno so kartice frankirali z lepljivimi znamkami, redkejša so frankiranja s poštninskimi stroji podjetij.

Proizvodnja in prodaja

Tisk in proizvodnja teh kartic, kot tudi ilustracij na njih, vrste, barve in debeline papirja, načini lepljenja in velikosti so različne od dežele do dežele in od tiskarja do tiskarja. Verjetno so prodajo vršili tiskarji, ki so pogosto z malimi črkami natisnili svoja imena na kartice. Tiskar Biella iz Švice je za stranke pripravil pakete z različnimi karticami, ki jih je ponujal.

Patenti in Zaščitne znamke

Prepogibne kartice so bile patentirane v mnogih deželah in zanje so bile uporabljene mnoge zaščitne znamke. Včasih, pa ne vedno, je bil podatek o patentu in zaščitnem imenu natisnjen ali vtisnjen na kartico. Pridobljena je bila informacija o patentiranju v Združenem kraljestvu, Franciji in Švici. Drugi patenti na raznih karticah so označeni (slika 3).

Španska kartica z velikim modrim logom, poslana leta 1945. Patentirani način zlepljanja z zarezo in zalepko. Zavihek je bil pred zlepljenjem vstavljen v podolžni razporek (patent št. 145499 naveden zgoraj desno). Vendar zavihek ni bil uporabljen, pač pa so poleg lepila uporabili tudi spenjač.

Tipi

Obstajajo številni tipi kartic. Obstajajo različne barve, perforacije, velikosti, dolžine zavihkov ($\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, in polna zalepka), prevlečeni s kopirnim nanosom in z različnimi mehanizmi zapiranja.

Uporabe

Obstajajo mnoge poštne uporabe prepogibnih kartic v lokalnem, nacionalnem in mednarodnem poštnem prometu, kot tiskovine, letalske pošiljke, prvi leti, cepelinski leti, ovitki prvega dne, fiskalne, priporočene in ekspresne pošiljke, portirane, cenzurirane ter vrnjene pošiljke itd.

Zložljive komercialne dopisnice za pisalni stroj so igrale pomembno vlogo v komercialni in industriji v mnogih deželah Evrope. Bile so komunikacijski vlečni konji za mnoge posle preko mnogo let in so kot take podpirale ekonomije dežel, kjer so jih uporabljali.

Ohranjenost, redkost, izstopajoči primerki

Kartice najdemo pogosto preluknjane, to kaže, da so jih po prejemu hranili za kasnejše potrebe, kar je bila njihova čisto običajna uporaba. Pisec meni, da razstavljanja takih kartic sodniki ne smejo kaznovati, kajti zbiralci in trgovci so jih rešili pred uničenjem. Če je bil način njihove uporabe tak, da so jih preluknjali, to dejstvo ne sme vplivati na oceno ohranjenosti, posebej, ker je preluknjanih kakih 30 odstotkov vseh kartic.

Med nekaj izstopajočimi primerki, vidnimi v vseh letih zanimanja za prepogibne kartice, so: kvadratna nizozemska kartica, od zgoraj zalepljena bavarska kartica, nemška kartica z vodnim znakom (ena sama videna do sedaj), uporaba v pomorski pošti (paquebot), švicarske reklamne kartice tiskarne Biella,

avstrijske, nemške, švicarske in španske kartice – poštne celine, tiskane na zahtevo naročnika, arhivski vzorčni primerki tiskarne Biella, prepogibne kartice iz dežel z omejeno uporabo (Perzija, Tunizija, Danzig, Brazilija, Turčija, Estonija, Kuba), naslovljene na poštno ležeče, nemška vojaška pošta, švicarska v Stalag 371 v času 2. svetovne vojne, avstrijska/nemška pnevmatska pošta (slika 4), Bermuda v 2. sv. vojni cenzurirano v ZDA, poštni predal št. 506 v Lizboni na ime Thomas Cooke kot tajna zveza v Združeno kraljestvo, zgodnje švedske, poslanske v ZDA portirane (slika 5), madžarska nalepka »Umlr« in nemška prepogibna kartica s številko »Reichs Betrieb« (slika 6).

Poslovna učinkovitost je bila omogočena z uporabo nujne ali pnevmatske pošte. Tu je kartica iz leta 1940, ki je potovala po Berlinu (Rohrpost).

Premalo frankirana prepogibna kartica iz Švedske v ZDA. Dvojna razlika = 20 öre = 25 centimov = 5 centov. Kartica vsebuje zahtevek za zračnice, ki so jih uporabljali edino na Švedskem.

Prepogibne kartice z nalepljeno znamko in natisnjeno številko Reich Betrieb (RBNr O/0258/5176). Te označbe so neobičajne na nemških karticah med drugo vojno. Številke so bile dane podjetjem, ki so proizvajala materiale in storitve za vojne potrebe Nemčije, tako v Nemčiji kot na zasedenih ozemljih. Sortirna naprava cardex je beležila kontaktno informacijo obrata ali podjetja, finalizatorja, proizvodov ali storitev, ki se nudijo, skupaj s podrobnostmi proizvodnje. Zakaj so te številke le na nekaterih nemških karticah iz 2. svetovne vojne, ni popolnoma razumljivo.

Tematika

Kartice s tematiko, zanimivo za zbiralce, so pogosto videne z logotipi podjetij, natisnjenih na sprednji strani kartic. Te vsebujejo atletske napore, ribištvo, slone, avtomobile, stroje, pisalne stroje (slika 7)

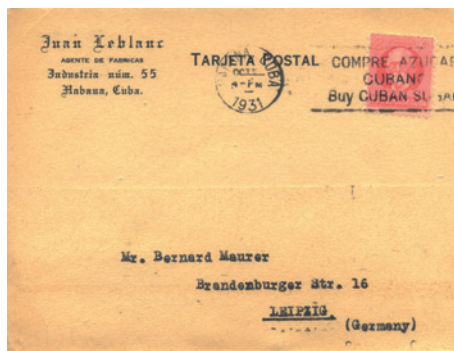
Českoslovaška prepogibna kartica, poslana iz Novega Bydžova leta 1936 kot nujna. Logotip pisalnega stroja – podjetje, ki je prodajalo Mercedesove pisalne stroje, je uporabljalo kartice za pisalne stroje.

Težavnost pridobitve (Redkost)

Mnoge primerke, vključno variacije različnih tipov, patentne oznake, arhivske vzorčne materiale in določene uporabe, je težko najti in pomenijo določen zbiralski izziv. Težje je pridobiti nekatera področja Evrope (Danzig) – slika 8, še težje pa je pridobiti primerke izven Evrope, posebej iz Egipta, Palestine, Tunizije, Perzije, Sirije, Kube (slika 9) in Brazilije.

Redko videna prepogibna kartica iz leta 1923, poslana iz Danziga v Leipzig, Nemčija.

Redka prepogibna kartica, poslana iz Kube v Leipzig, Nemčija iz leta 1931. Brazilija je edina poznana v obeh Amerikah, ki je uporabljala ZKDP.

Ocena redkosti je osnovana na piščevi bazi podatkov, ki vsebuje 3422 prepogibnih kartic. Vse informacije tega velikega vzorca kartic, vključno z nakupi, napeljujejo na misel, da je vrednotna ocena redkosti zelo reprezentativna za celotno število, ki je na razpolago zbiralcem.

Teh dvajset let in več me je nagradilo za trud - z vsemi filatelisti in ostalimi, ki so mi pomagali, in prijatelji, ki sem jih pridobil okoli sveta. Gre za veselje pri filatelističnem naporu na splošno in tudi brezmejni izziv in zadovoljstvo, ki ga nekdo lahko ima s filatelistično temo 20. stoletja, ki še ni bila raziskana.

Prosim bralce, da me za vsa vprašanja in pripombe kontaktirajo na e-naslov: RMSBell200@yahoo.com

Robert M. Bell

Prevod iz angleščine Igor Pirc

Reference

1. Bell, R.M., *Folded Typewriter Postcards. Effective Economical Commercial Communications-Types, Usages, Rarity, Development, Growth, and De-*

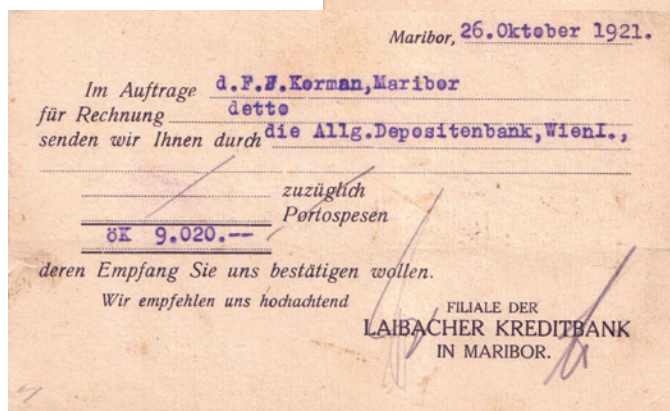
cline. 2008; Self-published, Sedona, Arizona, USA

Opombe:

Zahvaljujem se avtorju članka gospodu Robertu M. Bellu in uredništvu The London Philatelist, glasilu Royal Philatelic Society London, za dovoljenje za objavo. Originalni članek je izšel v številki 1425 The London Philatelist maja 2015. Slovenska verzija članka bo objavljena tudi na spletni strani www.rpsl.org.uk Zahvaljujem se tudi kolegom iz Izvršnega odbora FZS pri opredelitvi najbolj primerne slovenskega naziva za te komercialne kartice.

Hvalažen bom tudi bravcem za skeniranje primerke domačih prepogibnih kartic (ipirc711@gmail.com).

Prva pridobitev domače prepogibne kartice iz časa SHS.

Prepogibna kartica predhodnice Ljubljanske banke (Laibacher Bank), poslana iz Maribora 27. oktobra 1921 v Trattenbach na Gornjeavstrijsko. Čeprav je obrazec v nemščini, je ime mesta Maribor na hrbtni strani natisnjeno po slovensko.

Redno pismo-celina - Poštni rog 2005

Kakor poštne znamke, so tudi poštne celine poštne vrednotnice. Celine so poštne vrednotnice, ki imajo natisnjeno podobo znamke ali napis, da je pristojbina za opravljeno storitev plačana.

Mlajši zbiralci jih z veseljem zbiramo in uvrščamo v svoje zbirke od osamosvojitve Republike Slovenije dalje. Privlačne so predvsem ilustrirane celine, uporabljamo pa jih tudi za različne dotiske na celinah. V zadnjih 10 letih je bila zelo uporabljena celina dopisnica, ki je izšla leta 2005 (katalog VELIKANJE, dopisnica št. 105). Istega leta je izšla tudi redna celina pismo (katalog VELIKANJE, pismo št. 19). Osnovne podatke povzemam po katalogu Velikanje.

Podrobnosti

Datum izdaje: 21. 1. 2005

Oblikovanje: ROGAČ RMV, d. o. o.

Motiv: Poštni rog

Papir: brezlesni beli 90 g/m²

Velikost: 162 x 114 mm

Tiskarna: Delo tiskarna d.d.

Že ob samem izidu se je videlo, da celina ni ne vem kakšen oblikovalski presežek. Pošta Slovenije je sledila potrebam rednega poštnega prometa in avtomatski obdelavi poštnih pošiljk in izdelek je bil na trgu. Levo od prostora za naslovnika na sprednji strani je bil dodan logotip (črki PS) Pošte Slovenije. Dodan logotip je onemogočil izvedbo dimenzijsko večjih dotiskov na celino, kar je pripeljalo do tega, da je celina ostala nekako skrita očem filatelistom, saj je dotiskov na tej celini znanih zelo malo. Tako je bila v prometu skoraj 10 let. Šele s prihodom nove celine pisma z motivom ptice 1. 8. 2014 se počasi poslavlja. Še vedno pa se na poštnih okencih najdejo preostali primerki te celine.

Prav zelo dolgo obdobje uporabe te celine me je napeljalo k temu, da raziščem morebitne filatelistične posebnosti. Pošta Slovenije redne znamke in poštne celine naroča na podlagi javnih naročil.

Podatki, pridobljeni pri Pošti Slovenije, so razkrili naslednje. To celino so ponatisnili še 9 krat in to v 5 različnih tiskarnah.

Leto ponatisa	Tiskarna
2006	Delo tiskarna d.d.
2007	Delo tiskarna d.d.
2008	Delo tiskarna d.d.
2009	Delo tiskarna d.d.
2010	Delo tiskarna d.d.
2011	Joh. Enschedé Stamps; Nizozemska
2012	SIA Baltijas Banknote, Latvija
2013	DOO Magyar Szo kftNovi Sad, Srbija
2014	PTC Praha, Češka republika

Tu pa zadeva postane zelo zanimiva. Vsak ponatis lahko prinese določene spremembe pri oblikovanju in sami izvedbi tiska in razreza ter zlaganja celine. Čeprav Pošta Slovenije v svojih podatkih navaja, da je papir, uporabljen pri tisku celine, brezlesni beli 90 g/m², temu podatku ne gre pritrditi. Iz obsežne zbirke sem napravil izbor različnih variant in teža celine je v razponu od 3,1g do 4,4g (vmesne teže 3,5g, 3,6g in 4,0g). Nisem specialist za papir, vendar je barva papirja različna od bele pa do rjavkastih odtenkov (umazano rjavkasto bela).

In kako ločiti posamezne ponatise celine po letih? Zelo težko, saj nobeden ni sledil ponatisom, Pošta Slovenije nas (filatelistov) o dotiskih celine ni obveščala, saj gre za redno celino, namenjeno rednemu poštnemu prometu. Količine ponatisov so stvar potrebe posameznih PE PS, tako da so ponatisnjene letne količine odvisne od stanja zaloge PS in predvidenih potreb posameznih PE v tekočem letu.

V članku želim osvetliti nekaj posebnosti, ki so pri ponatish nastale.

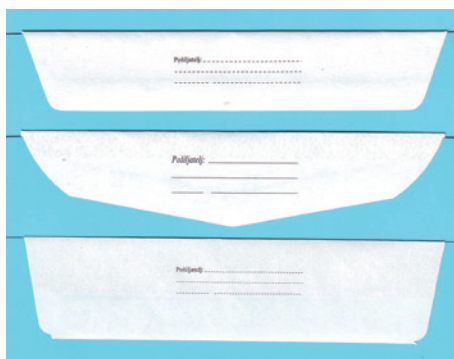
Sprednja stran na presenečenje kljub 5 tiskarnam ostaja oblikovna enaka. Slika razkriva nekaj barvnih variant natisnjene znamke, ki je nominale A.

Barva oboda znamke je v različnih odtenkih oranžne, poštni rog pa se preliva od sive do blede črne. Pri proučevanju natisnjene znamke se najlažje vidijo tudi posebnosti tiska, saj se zelo lahko razloči gostota tiska. Pri tem je zanimivo, da imajo »tuje« tiskarne večjo gostoto tiska od tiskarne Delo tiskarna d.d.

Pri tej celini pa so za proučevanje zanimivejši elementi na zadnji strani celine, ki imajo več posebnosti ter razlik, in sicer:

1. Zavihek celine ima različne oblike

Tisk celine je specifičen, saj se celina natisne v celoti, posebno orodje natisnjeno celino izreže iz tiskarske pole, naslednje orodje jo zloži, potem se po treh robovih zlepi in na četrtega nanese lepilo, s katerim pošiljatelj zalepi celino pred odpošiljanjem. Razlike nastanejo v tiskarnah, saj vsaka tiskarna uporablja svoje orodje (nož) za razrez papirja (natisnjenih celin). Prvi tip je tip izreza tiskarne Delo tiskarna d.d..

2. Tipografija prostora za naslov pošiljatelja in črte za naslov so različne

Prve 4 oblike so oblike tiskarne Delo tiskarna d.d.. Prihaja tudi do zamikov od sredine celine.

3. Zaščitni tisk notranjosti

Prav tako se tudi zaščitni tisk notranjosti (ponavljajoči napis POŠTA in lo-

Pošiljatelj:

Pošiljatelj:

Pošiljatelj:

Pošiljatelj:

Pošiljatelj: Milko LINEC
Stanželova 22
2000 Kavibol

gotip PS) spreminja s ponatise. Spreminja se barva od rjavkastih do oranžnih odtenkov, kakor tudi oblika zaščitnega tiska. Tip 1 je tip zaščitnega tiska 1. izida te celine.

S pričujočim člankom sem poskušal nanizati nekaj posebnosti te celine in spodbuditi še kakšnega filatelista k raziskovanju tega področja.

Jože Keber
joze.keber@sgn.net

Filatelistična zveza Slovenije išče poverjenika za krožno menjavo. Interesenti se naj javijo na naslov Zveze:
p. p. 1584, 1001 Ljubljana ali na e-naslov: tajnik@fzs.si.

V pomladi 2015 smo se slovenski razstavljalci udeležili dveh mednarodnih razstav. Prva je bila razstava z mednarodno udeležbo,

Croatia 2015

Kot svojo nacionalno in kot razstavo I. ranga z mednarodno udeležbo so jo v Zagrebu pripravili sosedje. Na njej so sodelovali razstavljalci iz filatelističnih zvez, s katerimi ima Hrvaška filatelistična zveza (HFS) sklenjene sporazume o sodelovanju. To so Avstrija, Češka, Madžarska, Slovenija in Španija, ki je bila letos prisotna prvič po sklenitvi sporazuma o sodelovanju. Mihael I. Fock je sodeloval na razstavi kot slovenski komisar in kot član ocenjevalne žirije.

Naši razstavljalci so dosegli naslednje rezultate:

Razstavljalavec	razred	vitrin	naslov	točk	medalja
Boštjan Petauer	TR	7	Bosna in Hercegovina	81	VP
Vesna Vrabič	TR	1	Egypt 1867-1914	58	B
Janez Cerkvenik	PZ	7	Žigi Škofje Loke	57	B
Igor Pirc	PZ	1	Kropa 1851-1945	75	P
Izidor Jamnik	TE	1	Pot električne energije	60	SB
Vincenc Novak	TE	1	Kolo	54	B
Mitja Lešnjak	TE	1	Film – sedma umetnost	39	D
Matjaž Metaj	TE	1	Gobe	38	D
Alojz Tomc	RA	7	Kneževina Monako	85	Z

D = diploma, B = bronasta, SB = srebrno bronasta, P = pozlačena, VP = velika pozlačena, Z = zlata medalja.

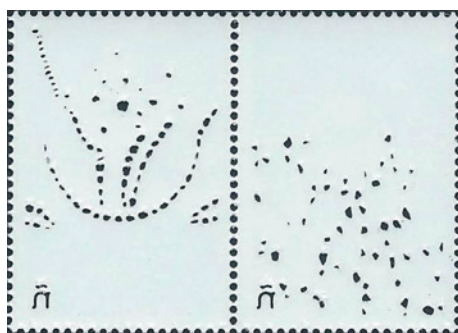
Ob odprtju razstave v Francoskem paviljonu študentskega doma so predstavili tudi skupno hrvaško-špansko izdajo, ki je imela za temo čipke.

Hrvaški znamki sta izšli v mali poli z osmimi znamkami (4x2 znamki). Znamki z gornjim robom pole.

Igor Pirc (desno) je vse pozdravil v imenu Alpe-Jadran filatelije. (foto: M. Bračič)

Španski znamki sta posebej perforirani preko motiva, kar bi naj poudarilo občutek resnične čipke. Ta perforacija je lepo vidna z zadnje strani.

Druga je bila evropska razstava pod pokroviteljstvom Federacije evropskih filatelističnih zvez (FEPA) in z registracijo pri Svetovni filatelistični zvezi (FIP),

Europhelex 2015, London

Razstava je bila specifična po organizaciji, saj so bili vsi tematski eksponati razstavljeni v Essnu pred »glavno« razstavo v Londonu. V Essnu ni bilo uradnih komisarjev; funkcijo slovenskega komisarja je tam opravil Peter Suhadolc. Vsi najboljši eksponati v posameznih skupinah so bili potem razstavljeni še v Londonu.

Organizacija v Londonu je bila tekoča, le slovenski razstavljavci smo v večini dokumentov vpisani kot Slovaška (Slovakia). Šele po večkratnem posredovanju so v elektronski verziji palmaresa (seznama prejetih priznanj) na spletni strani organizatorja popravili napako.

Dve znamki manjkata, ker sem ju »pofrankiral«.

Na bloku je poleg znank prizor iz takratne tiskarne.

Pomanjkanje denarja je bilo opaziti povsod, saj komisarji nismo bili deležni nekaj sicer standardnih stvari. Zaključna slovesnost s podelitvijo glavnih priznanj je potekala stoje in pot do tja (1 uro peš od hotela) smo si morali organizirati sami. Večerja po svečanosti je bila samo za tiste, ki so jo plačali vnaprej po 100 (sto) funtov na osebo. O izletu ali ekskurziji za komisarje in sodnike ni bilo ne duha ne sluha.

Razstava je bila pripravljena ob 175. obletnici izida prvih znank, znamenitih črnih penijev, zato je Britanska kraljeva pošta pripravila dve izdaji. Zvežček s šestimi samolepljivimi znamkami s sliko črnega penija ter blok s štirimi znamkami, dvema po en in dvema po dva penija.

Posebne znamke ob okroglem jubileju so izdali tudi drugje, med ostalimi v sosednji Avstriji. Poleg črnega penija na znamki v bloku najdemo na bloku še podobo Rowlanda Hilla ter prvo avstrijsko znamko za en krajcar. V napisih na bloku sta poleg Hilla

omenjena še James Chalmers, ki je že leta 1834 natisnil majhen listek za prilepljanje z vrednostnim žigom in je tako kandidat za očeta prve znamke. Omenjen je tudi Avstrijec Laurenz Koschier s pripombo, da so njegove ideje iz leta 1836 izginile v predalu. V reviji Die Briefmarke, ki prikazuje omenjeno izdajo, je navedeno, da Lovrenc Košir prihaja iz Slovenije. Slovenska pošta, ki se sicer bori za večje število zbiralcev, se za kakšno posebno izdajo ob takem jubileju ni odločila.

Avstrijski blok z eno znamko prikazuje vse tri najpomembnejše akterje pri uvedbi prvih znamk.

Kopijo medalje, po kateri je nastal črni peni, smo dobili razstavljalci na Europhilex-u.

Naši razstavljalci so na Europhilexu 2015 dosegli naslednje rezultate:

Razstavljavec	razred	vitrin	naslov	točk	medalja
Lojze Tomc	TR	5	Privatni eseji rednih znamk Kraljevine Jugoslavije leta 1935	75	VS
Bojan Bračič	PZ	1	Žigi pošte Ptuj, 1818-1945	76	VS
Boštjan Petauer	PZ	1	Žigi poljskih pošt v BiH 1914-18	72	S
Veni Ferant	OF	5	Fantje, zgrab' mo vrček piva	90	Z
Igor Cep	TE	5	Olimpijski cikelus	75	VS
Mihael I. Fock	TE	5	Sivo gosje pero	68	SB
Marko Markač	TE	5	Od zrna do kruha	76	VS
Peter Suhadolc	TE	8	Osvajanje nekoristnega sveta	91	Z + PN

SB = srebrno bronasta, S = srebrna, VS = velika srebrna, Z = zlata medalja.

Veni Ferant je dobil zlato medaljo za prenovljeni eksponat, ki je prvič tekmoval v odprti filateliji kot uradnem FIP tekmovalnem razredu. Peter Suhadolc je poleg zlata medalje dobil še posebno nagrado za najboljši eksponat v skupini Šport in prosti čas. Njegov eksponat je bil poleg Essna razstavljen tudi v Londonu.

Vsem razstavljavcem čestitamo. Kriteriji ocenjevanja so bili tako v Essnu kot v Londonu zelo strogi, zato smo lahko še posebej veseli dveh zlatih medalj.

Filatelistične razstave smo imeli v tem času tudi doma. O tistih v Škofji Loki so v tej številki ustrezni prispevki, omeniti pa velja še razstavo iz serije promocijskih razstav, ki jih pripravlja Tone Petek. Na dan zmage, 9. maja 2015, so v Hotelu Paka v Velenju, ob proslavljanju 10-letnice delovanja Rotary kluba Velenje, odprli priložnostno razstavo znamk, posvečenih rotarijstvu. Razstavo so potem preselili v Muzej premogovništva Velenje, kjer bo na ogled do 15. septembra 2015.

Ob slovesnosti so v Rotary klubu pripravili posebno kartico (razglednico), osebno poštno znamko in priložnostni poštni žig, kar so sestavili v maksimum karto

Udeleženci slovesnosti so si z zanimanjem ogledovali znamke že pred odprtjem razstave. (Foto: V. Ferant).

FIRAMLA in FIMERA 2015

Zaradi že znanih problemov, ki jih splošna kriza še vedno povzroča, je bila potrditev letošnjih tradicionalnih razstav pozna. Ali je vzrok v poznem razpisu razstav ali pa gre za dejstvo, da se je od zadnje tamkajšnje razstave nabralo premalo novih eksponatov že uveljavljenih razstavljalcev in opogumilo premalo novih razstavljalcev; v primerjavi s prejšnjimi leti je bila letošnja razstava nekoliko manjšega obsega. Pomembno je, da je bila in da smo v naši »valilnici« razstavljalcev in tekmovalnih eksponatov dobili spet nekaj novega.

Del ekipe FD Trbovlje. Od leve: Matjaž Senčar, Alojz Pavelšek in Jani Bregar. (foto: V. Ferant)

Priznanja so pripravljena za razdelitev. V prvi vrsti veliki nagradi za člane in mladince. (Foto: V. Ferant).

Pri FIRAMLI se pozna, da se število krožkov v osnovnih šolah manjša. Za to bi naj bil vzrok v nezanimanju vodstev šol za tovrstno občolsko dejavnost oziroma bojazni, da bodo morali učiteljicam in učiteljem mentorjem plačati dodatne ure. Samo z zu-

nanjimi mentorji zadeve v večini primerov nekako ne delujejo, prostovoljstvo v tem smislu pa je dejavnost, ki jo v zadnjem času redko srečujemo. Tako smo letos lahko videli le ekspanate, ki so nastali v krožku na OŠ Milojke Štrukelj iz Nove Gorice, ki deluje pod vodstvom Vinka Trohe in ekspanate, ki so nastali v okviru FD Lovro Košir, Škofja loka ter tri ekspanate iz Hrvaškega Zagorja. Nekateri ekspanati so navdušili s prikazanimi idejami mladih. To bi bilo treba predstaviti vodstvom šol, da bi v filateliji spoznali atraktivno in kreativno dejavnost, ki jo zlahka postavimo ob bok drugim šolskim in obšolskim dejavnostim.

Z veseljem smo ugotovili, da so se pred štirimi leti začete posebnega tekmovanja ekspanatov z določenim naslovom in obsegom udeležili mladi iz štirih krožkov. Najbolje so se odrezale učenke iz krožka na OŠ Žalec, ki deluje z mentorjema Tonijem Četino in Venijem Ferantom. Drugo mesto je dosegel krožek iz 2. OŠ Celje, tretje mesto pa so si delili krožkarji iz OŠ Martina Krpana, Ljubljana in OŠ Prebold.

Na FIMERI smo prvič videli nove ali prenovljene in razširjene ekspanate že uveljavljenih razstavljalcev in, kar je še posebej pohvalno, nekaj ekspanatov novih razstavljalcev. V netekmovalnem delu razstave so si obiskovalci lahko ogledali oba slovenska zlata ekspanata. Letošnja FIMERA je tako spet v celoti izpolnila svoje poslanstvo. Kot je bilo slišati na zaključni svečanosti, prizadevni trboveljski organizatorji na čelu z njihovim predsednikom Robertom Jordanom že začenjajo z aktivnostmi za razstavi v letu 2017.

Podrobnejši rezultati z obeh razstav so objavljeni na spletni strani FZS, www.fzs.si.

Bojan Bračič
bojan.bracic@triera.net

Matjaž Metaj prevzema posebno nagrado za najboljši mladinski eksponat. V sredini Robert Jordan, predsednik FD Trbovlje, desno Veseko Guštin, predsednik ocenjevalne žirije. (Foto: V. Ferant).

Član žirije B. Bračič pojasnjuje razstavljalcem detajle v eksponatu. (Foto: V. Ferant)

150 let Pošte Žalec

V ponedeljek, 16. marca 2015, smo se ob 8. uri zbrali pred vhodom v prostore Pošte Žalec, da bi voščili uslužbencem žalske Pošte za njihov jubilej. Poleg občanov in direktorja Poslovne enote Celje Dušana Gomboca s sodelavci smo bili zbrani še župan Občine Žalec Janko Kos, predsednik Mestne skupnosti Žalec Roman Virant, predstavniki Medobčinske splošne knjižnice Žalec in žalski filatelisti.

Po uvodnem nagovoru organizatorja slovesnosti Venija Feranta so slavljenecem spregovorili visoki gostje. Župan

Janko Kos je poudaril pomen lokalne pošte, predsednik MS Roman Virant pa je pohvalil dobro sodelovanje v lokalnem okolju. Zbrane je pozdravil tudi pravkar upokojeni sodelavec, poštar Franjo Pasarič, ki je na prireditve prišel oblečen v prvo uniformo slovenske Pošte iz leta 1992 in je služboval na tej pošti vseh 40 let. Direktor PE

Celje Dušan Gomboc je prav tako čestital svojim sodelavcem ter se zahvalil organizatorjem in gostom, predstavnikom pa razdelil priložnostna darila.

Na koncu je predsednik FD Žalec predstavnikom razdelil spominske kuverte z željo, da jih opremijo z naslovom in odpošljejo, saj bodo s tem dejanjem poudarili tisto osnovno dejavnost naše pošte – to je pošiljanje poštnih po-

šilk. Vse zbrane pa je povabil na ogled priložnostne razstave, ki je bila v avli pošte.

FD Žalec je ob tem jubileju s pomočjo Pošte Slovenije, Občine Žalec, Mestne skupnosti Žalec, ZKŠT Žalec in Medobčinske splošne knjižnice Žalec izdalo tudi spominsko kuverto z vložnim listom, osebno znamko in priložnostnim poštnim žigom. Za 24. septembra 2015 pa vas že sedaj vabijo, da se udeležite odprtja velike razstave o 150-letnici Pošte Žalec, ki bo v tamkajšnjem Likovnem salonu.

Od leve: predsednik MS Žalec Roman Virant, župan Žalca Janko Kos, predsednik FD Žalec Veni Ferant, direktor PE Celje Dušan Gomboc, poštna upravница Sabina Krašovec in upokojeni poštar Franjo Pasarič.

Na koncu pa še prošnja. Če imate v svojih zbirkah kakšen zanimiv poštni dokument (pismo, razglednico, žig, paketno spremnico itd., ki je kakorkoli povezan z Žalcem nekoč pa tudi danes), vas lepo prosim, če mi ga lahko digitalno kopirate in pošljete na moj naslov. Že vnaprej se vam zahvaljujem.

veni.ferant@gmail.com

40. jubilejni pokal Loka

Tridnevna tekmovanja za mlade v alpskem smučanju, ki je potekalo od 13. do 15. februarja 2015 v Škofji Loki in na smučišču Stari vrh, se je udeležilo rekordno število sodelujočih držav. Na prireditvi v organizaciji Smučarskega kluba Alpetour Škofja Loka s pomočjo podpore lokalne skupnosti Občine Škofja Loka in pokroviteljev se je udeležilo 34 reprezentanc z 260 tekmovalkami in tekmovalci, bodočimi smučarskimi zvezdami, ki bodo čez leta sodelovali na tekmah svetovnega pokala in na zimskih olimpijskih igrah. Tekmovanja si je ogledal tudi predsednik Republike Slovenije Borut Pahor, častni pokrovitelj.

Na povabilo smučarskega kluba smo škofjelški filatelisti ob tej priložnosti, od 13. februarja do 14. marca, pripravili v avli Sokolskega doma filatelistično razstavo Zimski športi. Dva člana (dr. Janez Cerkvenik in Matjaž Metaj) in trije mladinci (Matic Možina, Urban Murn in Luka Šmid) so s svojimi zbirkami predstavili naslednje tematske sklope: Bloški smučar, alpsko, akrobatsko

Ekipe škofjelških filatelistorv po postavitvi razstavnih vitrin.

in nordijsko smučanje, Sankanje, Bob, Hokej na ledu, Hitrostno in umetnostno drsanje, Planinstvo in alpinizem, Olimpijski simboli. Eno največjih mednarodnih tekmovanj mladih, smo filatelisti zaznamovali, skupaj s Smučarskim klubom Alpetour, z izdajo dotiskane pisemske ovojnice, ki predstavlja smučarja, priložnostnim poštnim žigom in osebno znamko. Likovne rešitve so nastale po zasnovi pokojnega akademskega slikarja Iveta Šubica.

Srečko Beričič

In prišel bo (ta) svobode dan

Obiskovalci, ki so prišli na otvoritev filatelistične razstave ob 70. obletnici konca 2. svetovne vojne, so si lahko ogledali tri zelo usklajene razstave. Triptih razstav, s skupnim naslovom In prišel bo (ta) svobode dan, je bil zelo privlačno umeščen v prostor avle Sokolskega doma Škofja Loka.

Loški muzej Škofja Loka je pripravil fotografsko razstavo Osvobodjena Loka, ki prikazuje izbor fotografij prihoda slovenske vojske v Škofjo Loko 9. maja 1945 in odhod naprej proti Kranju. Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota v Škofji Loki je pripravil slikarsko razstavo Milan Lorbek, risbe iz taborišča. Miroslav Lorbek je bil zadnja leta druge svetovne vojne interniran v koncentracijskem taborišču Dachau pri Münchnu. Ohranilo se je precej njegovih slik, predvsem v oglju, ki prikazujejo življenje, predvsem trpljenje, v taborišču in osvoboditev jetnikov, ko je do taborišča prispela ameriška vojska. Prizor postavljanja novih zastav na slovensko barako je bil z detajlom zastav uporabljen tudi za priložnostni poštni žig, ki je bil na voljo na dan otvoritve razstave na izpostavljenem poštnem okencu Pošte Slovenije. Milan Lorbek se je naselil v Škofji Loki po vojni in tudi v tem delu življenja pustil opazen pečat.

Zadnja tretjina razstave je bila filatelistična razstava. Janez Cerkovnik in Klemen Bedekovič sta predstavila svoji zbirki z znamkami, filatelističnimi pismi, poštними in sorodnimi žigi, pismi taboriščnikov, vojakov iz obdobja druge svetovne vojne v Sloveniji.

V skladu z razredom odprte filatelije so bile v zbirko vključene tudi značke, razglednice in odlikovanja, ki so zaočkrožili filatelistično zgodbo.

Poštni žig je bil na voljo še 15 dni po otvoritvi na pošti 4221 Škofja Loka. Na isti pošti je bil na voljo tudi priložnostni poštni žig z datumom uradnega

konca druge svetovne vojne v Evropi, 9. majem.

Matjaž Metaj

70^{let} 1945 2015
osvoboditve
9. 5. 2015 * 4221 ŠKOFJA LOKA

Filatelistična razstava Krščanstvo

Ob letošnji ponovni uprizoritvi Škofjeloškega pasijona, največji gledališki predstavi na prostem v Sloveniji, ki je živa mojstrovina, je pripravilo Filatelistično društvo Lovro Košir, Škofja Loka samostojno tematsko filatelistično razstavo Krščanstvo.

Razstava je bila v Sokolskem domu od 27. marca do 15. aprila 2015. Predstavljene so bile filatelistične zbirke štirih naših članov: Krščanstvo (dr. Janez Cerkvenik in Aleksander Elsner), Jeruzalem 1655-1948 (Mihael I. Fock), Papež Janez Pavel II. na obisku (Matjaž Metaj). Poleg tega sta dva naša člana razstavila še Razglednice Škofje Loke (mag. Boštjan Debeljak) in Razglednice Stare Loke (Peter Grzetič). Vse razstavljenе zbirke so obsegale 592 razstavnih listov z znamkami, dopisnicami, žigi, potovanimi pismi, maksimum kartami, razglednicami in ovitki prvega dne. Na začetku so predstavljene tri monoteistične vere (judovstvo, krščanstvo in islam), ki imajo svoje korenine v Sveti deželi, na koncu pa še pravoslavje in protestantizem. Najobsežnejše je prikazana Rimskokatoliška cerkev s poudarkom na Božiču, Veliki noči, Škofjeloškem pasijonu, predstavitvi Svetega sedeža in nekaj zadnjih papežev, romarskih krajev ter zaslužnih mož in žena, ki so največ doprinesli k širjenju krščanstva po svetu (svetniki, apostoli, evangelisti, mučenci, misijonarji kot n.pr. Baraga, Pirc itd., škofje, redovniki, redovnice).

Na odprtju razstave je filatelistične zbirke predstavil predsednik škofjeloškega filatelističnega društva mag. Srečko Beričič. Zahvalil se je ekipi Pasijonske pisarne, ki je veskozi tvorno sodelovala pri vključitvi filatelistične razstave v zahtevni projekt predstavitve Škofjeloškega pasijona. Prisotne je seznanil, da je na pošti na voljo 15 dni priložnostni žig z logotipom pasijona in tudi priložnostne maksimum karte,

ki jih je založilo Turistično društvo na Mestnem trgu v Škofji Loki. Predsedniku Filatelistične zveze Slovenije dr. Petru Suhadolcu je bila podeljena čast odprtja filatelistične razstave. Pri tem je pohvalil škofjeloške filateliste za uspešno in vsebinsko izvirno predstavitev krščanske religije s pomočjo bogatega filatelističnega gradiva.

Srečko Beričič
srecko.beric@yahoo.com

Druženje ob odprtju filatelistične razstave Krščanstvo do leve proti desni: Matjaž Metaj, mag. Srečko Beričič, dr. Peter Suhadolc, dr. Janez Cerkvenik in Mihael I. Fock.

Prenovljeni društvi

Filatelistično društvo Celje je po letu in pol premora obnovilo svoje aktivnosti. Dobivajo se vsak drugi in četrti četrtek v mesecu ob 18.00 uri v prostorih Druge osnovne šole Celje.

Po mnogo letih premora so obudili k življenju tudi društvo v Rogaški Slatini. Po podatkih, ki sem jih uspel zbrati (glej Almanah 2009), je bilo prvo društvo ustanovljeno 10. oktobra 1949 kot FD Rogaška Slatina. Neznano kdaj se je preimenovalo v FD Donat Mg, Rogaška Slatina in uradno prenehalo z delom leta 2002.

V petek, 6. marca 2015, so na ustanovnem zboru sprejeli statut in s tem ustanovili Zbirateljsko društvo Rogaška Slatina. Izvolili so tudi predsednika društva, to je Vlado Kučan. Kot je slišati, je društvo že registrirano na Upravni enoti.

Društvo že ima svoj znak.

V društvu so različni zbiralci, zato je takšno tudi ime društva. Ker pa so na ustanovno skupščino povabili predstavnika FZS, računamo, da je v društvu toliko filatelistov, da se bodo v primernem času vključili v Zvezo.

Bojan Bračič

Ustanovni člani ZDRS s predstavnikom FZS po zboru (foto: kunsthaus68).

Kako od filatelistov izpuliti cekin ali dva

Splošno je znano, da kar nekaj ljudi živi od našega hobija. Najbolj očitni so izdajatelji znamk, torej poštne uprave, sledijo izdajatelji katalogov in albumov, pa proizvajalci pripomočkov in filatelistične opreme. Vse lepo in prav, dokler se ne začnejo pojavljati tisti, ki za razliko od večine poskušajo to storiti na nepošten način.

O ponaredkih se je v Novi filateliji že pisalo. Zadnjič v številki 1/2015 o poplavi povsem drugačnih znamk. Rad bi pokazal, kako hitro se lahko tudi nam poznavalcem zgodi, da spregledamo očiten ponaredek.

Pred časom sem na znani spletni strani, ki ponuja veliko zbirateljskega materiala, naletel na potovano pismo iz Posarja. Naj spomnim, za kaj gre. Po prvi svetovni vojni so zmagovalci Nemčijo močno oklestili. Eno od takih ozemelj so bili kraji ob reki Saar oziroma Posarje. V letu 1920 sta Velika Britanija in Francija v skladu v Versajsko pogodbo zasedli pokrajino. Praktično je bila dežela pod francosko upravo, čeprav je od leta 1920 naprej tekel 15-letni mandat Društva narodov. Končal naj bi se s plebiscitom. Po letu 1933 je Posarje postalo pribežališče nasprotnikov nacizma pred Hitlerjem in njegovim režimom. Ti Nemci so močno, a neuspešno agitrali, da se Posarje ne vrne v okrilje Nemčije. Po 15 letih je bil 13. 1. 1935 izveden plebiscit, na katerem se je 90,8 % volivcev opredelilo za priključitev nazaj k Nemčiji. Sama priključitev je bila izvedena 1. 3. 1935, ko je bil imenovan nemški komisar za Posarje.

Ves čas francoske uprave so se uporabljale znamke in poštarne celine z imenom Saargebiete. Pismo, ki je bilo ponujeno na spletni strani, pa je imelo mešano frankaturo. Ker sem kar nekaj časa preučeval to obdobje Posarja, sem vedel, da mešanih frankatur ni bilo. Do vključno 28. februarja 1935 so se uporabljale znamke z oznako Saargebiete, v petek, 1. marca pa so veljale samo še znamke Deutsches

Reich. Vseeno sem verjel, da je mogoče le kakšno takšno pismo potovalo. Zaradi nizke cene okrog 25 € si nisem preveč belil glave z možnostjo, da dobim ponaredek.

Slike na internetu so običajno že do-

volj kvalitetne, a ko imaš pismo v roki in ga pogledaš res pozorno, se pokaže vse v drugačni luči. Sumljivo je bilo že to, da nemški znamki nista skupaj in ostali dve skupaj. Najbolj pa pade v oči, da sta nemški znamki zelo lepo žigosani, znamki Saargebiete pa povsem na robu. Ko pa zagledaš, da je poštni uslužbenec uspel žigosati (glej skrajno levo znamko) celo pod znamko, ni več nobenega dvoma. Očitno sta bili znamki nalašč nalepljeni narazen, da je bilo treba žigosati dvakrat. Potem pa sta bili dve znamki Saargebiete naknadno nalepljeni. Kasneje sem ugotovil, da je bilo še kar nekaj znakov, zaradi katerih bi moral biti vsaj malo bolj previden.

Ti znaki so:

- sorazmerno nizka cena za primer, če bi bila mešana frankatura resnična,
- pošiljatelj je bil filatelistični trgovec,
- pri mešanem frankiranju običajno

uporabimo ene znamke, nato še druge in jih med seboj ne mešano,

- pismo je bilo vrnjeno pošiljatelju, kar se vidi na drugi strani, ki na internetu ni bila prikazana.

Na koncu je to pismo vsaj lep primer ponaredka in kot tako bi morda lahko

celo dopolnilo eksponat. Pa tudi tega članka ne bi bilo brez njega. Ampak kolegi, naj na koncu samo zapišem, da prevladnosti ni nikoli preveč.

Matjaž Metaj
matjaz.metaj@t-2.net

Moje razmišljanje o slovenskih znamkah

V petek, 26. septembra 2014, je izšel četrti sklop slovenskih priložnostnih znamk v tem letu. Od treh serij je ena s kar petimi znamkami posvečena plemiškim grbom rodbin, ki pa nimajo prave povezave s slovenstvom. Poleg tega je Pošta Slovenije obelodanila še plagiat netopirja, slabo oblikovano znamko z Mihajlom (december 2013) in v letu 2015 še nesrečno znamko, posvečeno Maksu Fabianiju.

Druga težava pošte in filatelistov so nazivne vrednosti. Razen rednih znamk težko najdemo znamko z manjšo nazivno vrednostjo. Razumemo, da so potrebne tudi nominale 0,92 € in 1,33 €, saj bi pri priporočenih pošiljkah, pri znamkah z manjšimi nazivnimi vrednostmi, zmanjkalo prostora za znamke na pismu, vendar je razmerje med nizkimi nominalami in visokimi preveč v korist visokih, ki se manj uporabljajo.

Naj to kritiko nadaljujem še s pohvalo. Pohvalo zasluži nekaj priložnostnih znamk, izdanih v letu 2014, ki navdušujejo. Še posebej bi poudaril znamko »Leto zmaja« ilustratorke in oblikovalke Ariane Noršič (januar 2012). Lepa je tudi januarja 2012 izdana znamka oziroma blok, skupna izdaja naše pošte z Madžarsko pošto, ki jo je po fotografijah Toma Jeseničnika in J. Hajdu oblikoval B. Batič, očitno Madžar s sloven-

skim priimkom. Po kvaliteti bi izpostavil še znamke Fran Miklošič (oblikoval Edi Berk), Mostovi (studio Arnoldvuga), živali v slovenskem morju (Matjaž Učakar) in zame najlepšo znamko Idrija iz serije turizem, ki jo je Svetlana Milijašević oblikovala po fotografiji Toma Jeseničnika. Na koncu je še znamka oblikovalca Matjaža Učakarja o reševanju zavezniških pilotov, ki s svojim prepovednim stilom zadnje čase zelo veliko sodeluje s Pošto Slovenije.

Moji predlogi. Ker je Slovenija še vedno slabo prepoznavna, bi naj bila na znamkah slovenska zastava, pa Aljažev stolp na Triglavu in slovenski parlament z zanimivim portalom. Lahko bi imeli tudi več znamk s slovenskimi športniki s športnimi rekviziti. Voščilno znamko bi lahko zamenjala vesela znamka z radoživimi in hudomušnimi motivi, na primer z motivi animiranih filmov Bizgeci in Socializacija bika. V seriji turizem bi lahko predstavili arhitektonske zanimivosti Slovenije. V seriji živali pa bi lahko predstavili živali, ki so izšle na ilustriranih dopisnicah v letih 1993 – 2001.

Upam, da bodo slovenske poštne znamke oblikovalsko in tematsko na visoki ravni, saj govorijo o zgodovini, tradiciji in značaju naroda.

Mitja Lešnjak

Najlepši trenutki na osebnih poštних znamkah!

OSEBNE POŠTNE ZNAMKE

Osebna poštna znamka je storitev Pošte Slovenije, ki omogoča izdelavo osebne poštne znamke s poljubnim motivom znotraj okvirja. Naredite si posebno poštno znamko tudi vi.

**Info & naročila: www.posta.si,
osebne.znamke@posta.si ali 02 449 22 44.**

Zanesljivo vsepovsod
POŠTA SLOVENIJE
POŠTA IN FINANCE